

Catalunya Cristiana

40
anys

Setmanari d'informació
i de cultura religiosa
ANY XL | NÚM. 2100
2,90 € | 22 DESEMBRE 2019

Quin anunci m'han dut?
Que la pau ja ve al món.
Que la porta en els ulls
un infant sense por

Fragment del poema «Cent nadals»,
de Carles Torner, dins del poemari
Vint-i-set Nadals i un rei (Ed. 62)

GORETTY

Club més Amics

Associació Amics de Catalunya Cristiana i Ràdio Estel

Contacte
Tel. 934 092 700
info@clubmes.cat
www.clubmes.cat

DEL 12 AL 24 DE GENER 2020

ETIÒPIA

Celebració de L'Epifania a
LA JERUSALEM AFRICANA

DEL 24 AL 28 DE FEBRER

HIGHLIGHTS DE LONDRES

DEL 22 DE FEBRER AL 2 DE MARÇ

EGIPTE FARAÒNIC

DEL 12 AL 19 DE MARÇ

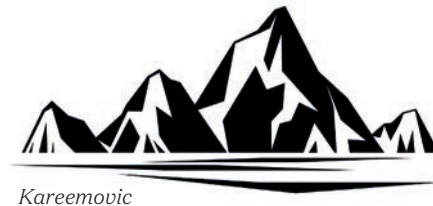

PEREGRINACIÓ A TERRA SANTA

DEL 27 DE MARÇ A L'1 D'ABRIL

MALTA L'illa dels Cavallers

Kareemovic

Els icebergs

«Els problemes que sovint ens preocupen, no solen ser els problemes reals. Darrere del problema aparent hi sol haver sempre el problema autèntic, palpitant, intacte. Les solucions que donem als problemes aparents són sempre del tot inútils, perquè també són aparents. I és així com anem de falsos problemes en falsos problemes, i de falses solucions en falses solucions. Destruïm la punta de l'iceberg i creiem que ens hem alliberat de l'iceberg sencer.» Aquestes lúcides paraules del sacerdot i escriptor Pablo d'Ors (*Biografia del silenci*, 2012), són útils per situar en context els problemes que travessem a Catalunya des de fa anys. No es pot treure mai un text de context. Els problemes polítics reals han de tenir solucions polítiques realistes. Des de la geopolítica, Catalunya és una balconada a la Mediterrània, en una península estratègica, escrutada i cobejada per interessos econòmics de les potències que superen els conflictes partidistes, sovint de curta volada. Només des d'aquesta perspectiva es poden interpretar els dolorosos aldarulls que hem viscut als darrers mesos a la nostra terra.

També a l'hora d'intentar resoldre o corregir aquells aspectes que atenyen les nostres comunitats cristianes cercant una major fideli-

tat a l'Evangeli, cal un discerniment lúcid. Sovint quedem empresonats per qüestions ínfimes, internes, clericals, i no ens adonem del desafiament religiós i cultural que representa la pluralitat creixent de les nostres ciutats i pobles, els nous models de convivència que emergeixen, els moviments socials que s'obren pas, la cultura d'una societat en xarxa, les noves vivències de l'espiritualitat.

El Primer Pla d'aquest número de *Catalunya Cristiana* està dedicat a la reconciliació. I aquest setmanari iniciarà amb el nou any la secció «Bastir ponts»: diversos autors des de diversos angles (espiritualitat, teologia, Església, cultura, política...) apuntaran iniciatives i pràctiques que puguin ajudar a construir nous relats i vies de sortida al conflicte sociopolític que estem vivint. Estracta de contribuir a una cultura de la pau i de la convivència.

D'Ors —net del conegut filòsof i un dels autors que participarà a la nova secció esmentada— continua dient en el seu assaig: «Per molt gran que sigui el nostre iceberg només és aigua. Tan sols cal una font de calor prou potent perquè es vagi desfent. El gel sempre es desfà amb l'escalfor. Si l'iceberg és molt voluminós trigarà molt, però s'acabarà desfent si mantenim activa i propera la font de calor.» I en

concordança, a la nadala cantem: «l'Amor d'un Déu que neix els cors desglaça.» Només si ens atansem a aquest Amor, si en som instruments, serà possible desfer els icebergs. Bon Nadal!

La imatge de la portada de Nadal és obra de l'artista Goretti Pomé (gorettipome.wordpress.com). Com explica ella mateixa, la imatge vol ser un espai interior on retrobar-se un mateix, alhora que universal, on tothom es pot trobar. El cercle és esperit de perfecció, de Déu, i recull el fet central de la imatge: el naixement de Jesús. A sota hi ha una patena i a sobre hi passen unes línies connectades per dos extrems amb dos mons, que volen simbolitzar el diàleg. Enmig, els ponts de diàleg. El text vol evocar la importància que hem de donar a l'altre perquè el diàleg sigui possible. Les línies blanques en moviment són la força, la transcendència, Déu. El fons és un blau-gris turquesa, que vol evocar l'Esperit, també la boira espessa, el vent, la nit, l'hivern... La imatge encercla un espai de recolliment i d'interioritat.

Contingut

03	Editorial
05	La setmana
06	Opinió
08	En primer pla
17	Vida eclesial
29	Opinió
33	Reportatge
38	Carta dominical
40	Bíblia
42	Litúrgia
44	Espai lectors
48	Cultura
62	Agenda
63	Des del carrer

Reconciliació en temps de desconcert

PÀGINA 8

48
Nou llibre de Carles Torner

Entrevista al cardenal Walter Kasper

PÀGINA 26

La Sagrada Família a Egipte

PÀGINA 33

50
Un Nadal de cinema

La setmana en tuits

JOAN TALARN @LOJOAN

Alcalde de Bellvís

Resposta unitària de les institucions de Lleida a la sentència que, novament, vol la disgregació de la unitat del Museu de Lleida. Amb la consellera Mariàngela Vilallonga, l'alcalde Miquel Pueyo i el bisbe de Lleida ens comprometem a arribar al final del litigi

CARDENAL SISTACH @SISTACHCARDENAL

Arquebisbe emèrit de Barcelona

El papa Francesc, conscient de la gravetat de l'emergència ecològica, ha anunciat que introduirà el «pecat ecològic» al Catecisme de l'Església catòlica. És molt necessari a tots una conversió

SOR LUCÍA CARAM @SORLUCIACARAM

Dominica de Manresa

Me'n vaig de Roma amb el dolor de veure una Europa envellida, que sembla indiferent al drama de milers de persones que malviuen al carrer. Són moltíssimes les persones que dormen als carrers de Roma cada nit. Dolor i tristesa. No podem tancar els ulls ni el cor

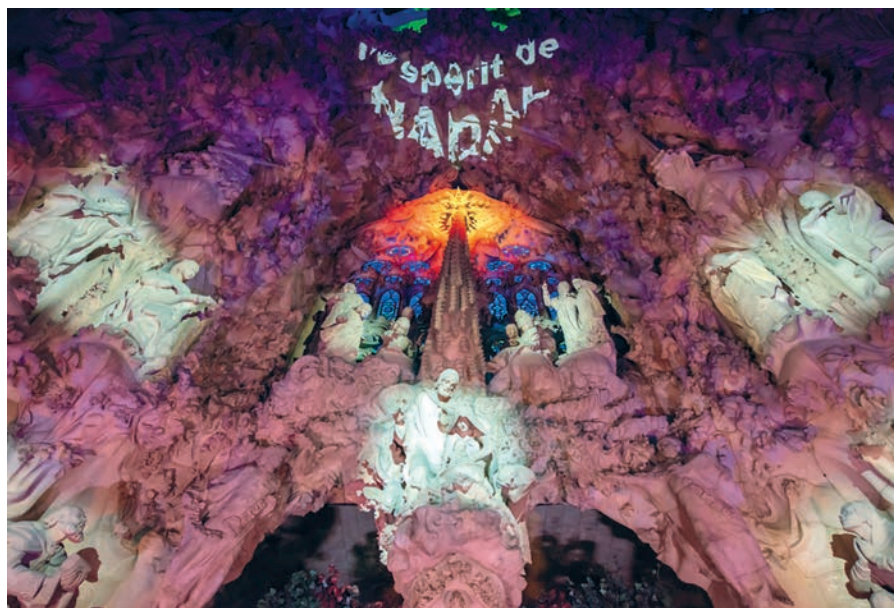
XAVI CASANOVAS @XCASANOVASC

Director de Cristianisme i Justícia

«Metz mai no es va cansar d'insistir en les víctimes, els petits i els de sota, perquè, des del matí que va trobar mots tots els seus companys, va saber que el temps ens arrossega a enterrar en l'oblit els qui són insignificants», Víctor Hernández Ramírez

Zoom

EDUARD BRUFAU

Basilica de la Sagrada Família

Per Nadal la basílica de la Sagrada Família de Barcelona compta, a més de les celebracions litúrgiques, amb un seguit d'actes especials, com ara tallers familiars i concerts. Però potser el més vistós de tots és la il·luminació de la façana del Naixement, l'única que Gaudí va poder veure completada. Enguany la façana s'il·lumina els dies 19, 20, 21 i 22 de desembre.

Escollat a Ràdio Estel

IGNASI MIRANDA

Coordinador d'informatius

So de Nadal

Nadal és també un esdeveniment radiofònic. Així volem transmetre el misteri de Déu que baixa i es fa un de nosaltres, buscant senzillesa i expressions artístiques. Entre el 24 de desembre al vespre i el 25 a la nit, compartim diferents propostes. La vigília de Nadal, emetem a les 20 h *Lo misteri de Nadal*, música teatralitzada de la mà de Quico el Célio, el Noi i el Mut de Ferreries. A les 21 h, arriba *El Messies de Händel*, a les 22.30 h, *El poema de Nadal* de Josep Maria de Sagarra. La nit es completa amb la Missa del Gall des de Montserrat, a partir de les 23.30 h.

El 25 de desembre, Montserrat ambienta amb música i Laudes tot un matí que es completa amb la Missa de Nadal des de la mateixa basílica de Santa Maria. La tarda i el vespre afegeixen varietat, amb les Vespres de Montserrat (18 h), *El Pessebre* de Pau Casals (19 h) i una selecció de *Clàssics de Nadal* amb Marina Rossell a les 21 h. Completem la programació de nit a les 22 h amb *Nadales al món* i a les 23 h amb *Nadal flamenc*, una selecció de cançons populars d'Andalusia presentada per David García.

L'efemèride de la setmana

24 de desembre del 1888: neix a Valls l'arquitecte Cèsar Martinell, constructor dels cellers anomenats «catedrals del vi» i restaurador de moltes obres sacres malmeses el 1936.

DES DEL MONESTIR

Eixampla l'espai de la teva tenda

Nadal es presenta una vegada més com una oportunitat per viure el que celebrem en la fe: que Déu va voler plantar la seva tenda entre nosaltres però que, com passa avui, no hi havia lloc per al qui ve de fora. Tot estava ocupat pel consumisme, les ideologies perverses, l'egoisme desafortat, l'afany de tenir i retenir compulsiu, la indiferència que deixa les persones als marges i les obliga a viure en la misèria i en la inhumanitat.

Malgrat saber-ho, va venir i es va quedar. I es va quedar per dir-nos

Mira què necessites i com pots compartir i repartir perquè altres puguin viure i tenir carta de ciutadania humana

JOAN MARIA VERNET
Salesià des de Jerusalem

El 29 de novembre va ser un dia de festa a Terra Santa: ja albirant l'atmosfera de Nadal, arribà des de Roma un significatiu regal del sant Pare, com un signe de l'afecte que el papa Francesc sent per la Terra de Jesús. Es tracta d'una relíquia de la nit de Nadal i que el Papa ha volgut retornar al seu lloc d'origen: un tros de fusta de la menjadora de la Cova de Betlem, on Maria, la Mare de Jesús, reclinà el seu Fill a penes nascut (Lc 2,5).

La història, des del segle VII, ha considerat que la menjadora del Naixement s'havia conservat sencera al seu lloc, propietat de la comunitat cristiana local. Fins al segle VII estigué a l'estable de Betlem i d'ella en parlen alguns Pares de l'Església, com Orígenes i sant Jeroni. Però en

i recordar-nos que ahir com avui ens mirem als ulls, ens reconeguem com a germans de la família humana i no permetem el drama de tants germans que pidolen un sostre, una paraula, una oportunitat.

Eixampla l'espai de la teva tenda, fes un lloc al teu cor. Entra en el teu compte de la vida i mira què necessites i com pots compartir i repartir perquè altres puguin viure i tenir carta de ciutadania humana.

Nadal serà una festa si recuperem el sentit i la capacitat de celebrar. Si no entra tothom a la festa, no hi haurà festa, i ens quedarem en un simulacre. Fem lloc entre nosaltres a Jesús, que ve amb la seva família fugint d'un dictador. Obrim les portes de la nostra llar, perquè ningú no visqui als «pesebres» del carrer. Recuperem el valor i el sentit, abracem la puresa de cor i

SOR LUCÍA CARAM
Dominica de Manresa

acostem-nos als empobrits. Potser descobrirem, com els pastors, el Fill de Déu, que és el fill de la nostra humanitat. Adorem-lo i no deixem que els que fugen dels Egiptes de les guerres d'avui estiguin a la intempèrie.

Si estàs disposat a eixamplar l'espai de la teva tenda, a partir, compartir i repartir el que ets i tens, aleshores, bon Nadal. Si prefereixes quedar-te en els llums i en la frívola superficialitat, el teu Nadal serà molt gris per dins i opac malgrat el maquillatge. Atreveix-te, fes un gest, fes la prova, acosta't al pessebre, fes silenci i segur que escoltaràs al teu cor com ressona la bona nova que ens porten els àngels de part de Déu: «Us ha nascut, al cor, el Príncep de la pau, l'Emmanuel, Déu amb nosaltres, amb tu, amb mi, el Déu nostre.»

MIRADA AL MÓN

De Betlem a Betlem

aquell segle, la situació social i política de Palestina canviaria molt amb la vinguda dels àrabs.

El patriarca de Jerusalem Sofroni, que acompanyà el califa Omar a visitar la ciutat de Jerusalem, va creure prudent que aquest humil objecte, venerat a la cripta de la basílica de Betlem, fos portat en un altre lloc, més segur. No gaires anys abans, els perses s'havien endut al seu país la Creu de Crist.

La primera meitat del segle VII vivia a Roma un bisbe nascut a Jerusalem, certament amic o conegut de Sofroni. I el patriarca de Jerusalem pensà enviar-li la menjadora

Per sempre més, celebrarem Nadal amb la presència d'aquest petit fragment originari de Betlem

per alliberar-la de tot perill. Ell havia estat a Roma uns anys abans i hi tenia bons amics, entre els quals el bisbe. I els envià la menjadora. Poc després, aquest bisbe de Jerusalem esdevingué Papa amb el nom de Teodor I.

La relíquia arribada de Betlem va ser molt ben acollida a Roma i col·locada sota l'altar major de la basílica de Santa Maria la Major. Tant és així que, després, la basílica s'anomenaria Santa Maria ad Praesepeium a causa de la menjadora.

Així doncs, aquest any i per sempre més, celebrarem Nadal amb la presència d'aquest petit fragment originari de Betlem: tant se val la dimensió que pugui tenir. L'important és el testimoniatge que ens dona del gran esdeveniment del Naixement de Jesús, Fill de Déu, en un estable, en el misteri de la seva Encarnació enmig dels homes.

UN NOU LLINDAR

Heu posat ja el pessebre?

SEBASTIÀ
TALTAVULL ANGLADA
Bisbe de Mallorca

La pregunta és obligada en un moment en el qual la celebració del Nadal té moltes cares, fins i tot contradictòries i buides de sentit. Per molt que hagi canviat la nostra societat i visquem una nova època, hi ha tradicions que no passen, que es viuen en l'originalitat de sempre i dona gust constatar com encaixen en una societat que és qualificada de laica o d'aconfessional. El fet és que les persones són religioses en la seva gran majoria i no està en la línia dels drets humans la imposició del rebuig envers el fet religiós i cristià.

El papa Francesc, en la carta apostòlica sobre el significat i el valor del pessebre, diu que la contemplació de l'escena del Nadal ens convida a posar-nos espiritualment en camí, atrets per la humilitat d'Aquell que s'ha fet home per trobar a cada home, perquè també nosaltres puguem unir-nos a Ell. Per això, ens fa veure que el pessebre és com un Evangeli viu i que representar-lo equival a anunciar el misteri de l'encarnació del Fill de Déu amb senzillesa i alegria.

Heu posat ja el pessebre? És una pregunta obligada perquè tenim necessitat de referents que ens obrin els ulls a l'essencial i el cor a un altre estil de vida. Fa uns anys, vaig escriu-

El pessebre és com un Evangeli viu i representar-lo equival a anunciar el misteri de l'encarnació del Fill de Déu amb senzillesa i alegria

re aquest suggeriment: «Un pessebre a cada casa» o també «un betlem a cada casa». Ho feia amb l'intent de fer-nos ressò d'un clam al qual era interessant fer atenció. El detall del pessebre o el betlem dins la casa o en altres indrets ens donen notícia de l'origen d'allò millor que ens hagi pogut succeir: conèixer la família de Natzaret embolcallada en un misteri de pobresa, passant la penúria de la immigració, patint el rebuig d'una societat que no els facilita vivenda i els tanca totes les portes, el drama que avui molts contemporanis nostres pateixen en la seva pròpia carn. Contemplar-ho amb netedat de cor ens obre a una nova sensibilitat social.

Per això, posar el pessebre, mostrar-lo als fills i als nets, i convidar a una senzilla pregària, és evangelitzar, és posar l'Evangeli i la persona de Jesús en el cor de la família i fer-ne el referent principal fins a veure que és portador d'uns valors nous i originals que conformen el caminar cristià. Davant del pessebre, sigui la forma més clàssica o la més atrevida que l'ignora o el dilueix enmig de tant consum desmesurat, la pregunta és inevitable: «On és Jesús?» Posar el pessebre o el betlem mostra la veritat d'un cor senzill, contagiats per la tendresa del Déu que s'ha fet infant.

Reconciliació en temps de desconcert

Les dificultats per gestionar el conflicte en societats plurals fan necessari avançar en estratègies de resolució que siguin constructives, creatives i no violentes

Portada del diari britànic «The Daily Mirror» del 5 de gener del 1915 amb la Treva de Nadal: «Un grup històric: soldats britànics i alemanys posant per a una fotografia junts».

La treva enmig d'un conflicte és preuada i fràgil alhora, com un vas de terrissa. Ho saben prou a Síria, on ha estat violentada en tantes ocasions durant la guerra que el mot ha perdut el sentit. O també a Colòmbia, on durant el temps que es va acordar depositar les armes, mentre es negociava l'Acord de pau, van ser els únics dies sense violència en dècades. La història també ens ha deixat la coneguda com a *Treva de Nadal* passats els primers mesos de l'inici de la Primera Guerra Mundial.

Per iniciativa de les tropes, els soldats alemanys i britànics que batallaven als fronts de Bèlgica i França, en arribar la Nit de Nadal del 1914, van veure com hi va haver un alto el foc espontani. Alguns historiadors expliquen que els soldats van confraternitzar fins al punt de cantar nades junts, encaixar mans i fer una cigarreta plegats, intercanviar menjar i regals o, fins i tot, jugar un partit de futbol. S'estima que més de 100.000 soldats van deixar per uns dies de matar-se.

Aquesta escena pròpia de les pel·lícules de Frank Capra expressa un desig profund de l'ésser humà: la convivència en pau amb els pròxims i amb els diferents. Però avui, a casa nostra i a molts indrets del món, aquests aires de pacificació i de reconciliació no passen pel seu millor moment. Per aquest motiu, a *Catalunya Cristiana* s'iniciarà amb el nou any la secció «Bastir ponts», en què diversos autors apuntaran iniciatives i pràctiques des de diversos camps (espiritualitat, política, Església, cultura, Teologia, noviolència) que puguin ajudar a construir nous relats i vies de sortida al conflicte sociopolític entre Catalunya i l'Estat espanyol.

La reconciliació, així doncs, pot presentar una oportunitat en temps difícils per gestionar el desacord. El director

de l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP), Kristian Herbolzheimer, recorda que «la polarització forma part de la naturalesa de la confrontació política, és a dir, l'aferrament als arguments propis i la desqualificació dels arguments de l'altre».

Ara bé, des de l'ICIP sí que constaten que a Catalunya i a molts altres països del món s'ha intensificat la tendència «a la polarització destructiva, en el sentit que no es tracta tant de guanyar una batalla dialèctica, sinó de no reconèixer la legitimitat del posicionament de l'altre». I anota un símptoma: «En les societats que es van polaritzant un senyal d'alerta és quan perdem la curiositat per entendre i saber per què l'altre pensa diferent.»

A l'hora d'analitzar els factors que poden haver-hi influït, Herbolzheimer assenyala el component generacional: «Hi ha un jovent que sent que les institucions que han creat les generacions anteriors per facilitar el benestar només beneficien una part petita de la població i la majoria està en una situació d'incertesa econòmica i de futur.»

Alhora, les xarxes socials, «que conviden a missatges curts i desqualificadors», poden haver-hi contribuït: «Ens informem i ens comuniquem en gran mesura a través d'aquestes xarxes socials, quan no hem après encara a gestionar-les d'una forma més constructiva.» Pel que fa a aquesta polarització, Herbolzheimer també destaca que «hi ha mitjans de comunicació que estan en mans privades i que poden tenir uns interessos molt específics per tal d'alimentar una forma de transmetre la informació que ajuda molt a aquesta situació».

El mite de la violència justiciera

Tot això es veu exacerbant amb una sèrie de codis culturals en què hem estat socialitzats: «La violència explícita és la menor de les violències; les més grans són l'estructural i la cultural. El mite de la violència redemptora o justiciera forma part de la violència cultural, és un tipus de violència que justifica o fa possibles altres violències», argumenta el jesuïta Joan Morera. I ho explica amb l'exemple de les càrregues policials en els disturbis d'octubre a Barcelona i diferents capitals: «Els comentaris que sentia eren que s'havia arribat tan lluny que només podíem fiar-nos de les càrregues policials, és a dir, que només la violència ens salvarà.»

KRISTIAN HERBOLZHEIMER
«En les societats que es van polaritzant, un senyal d'alerta és quan perdem la curiositat per entendre i saber per què l'altre pensa diferent»

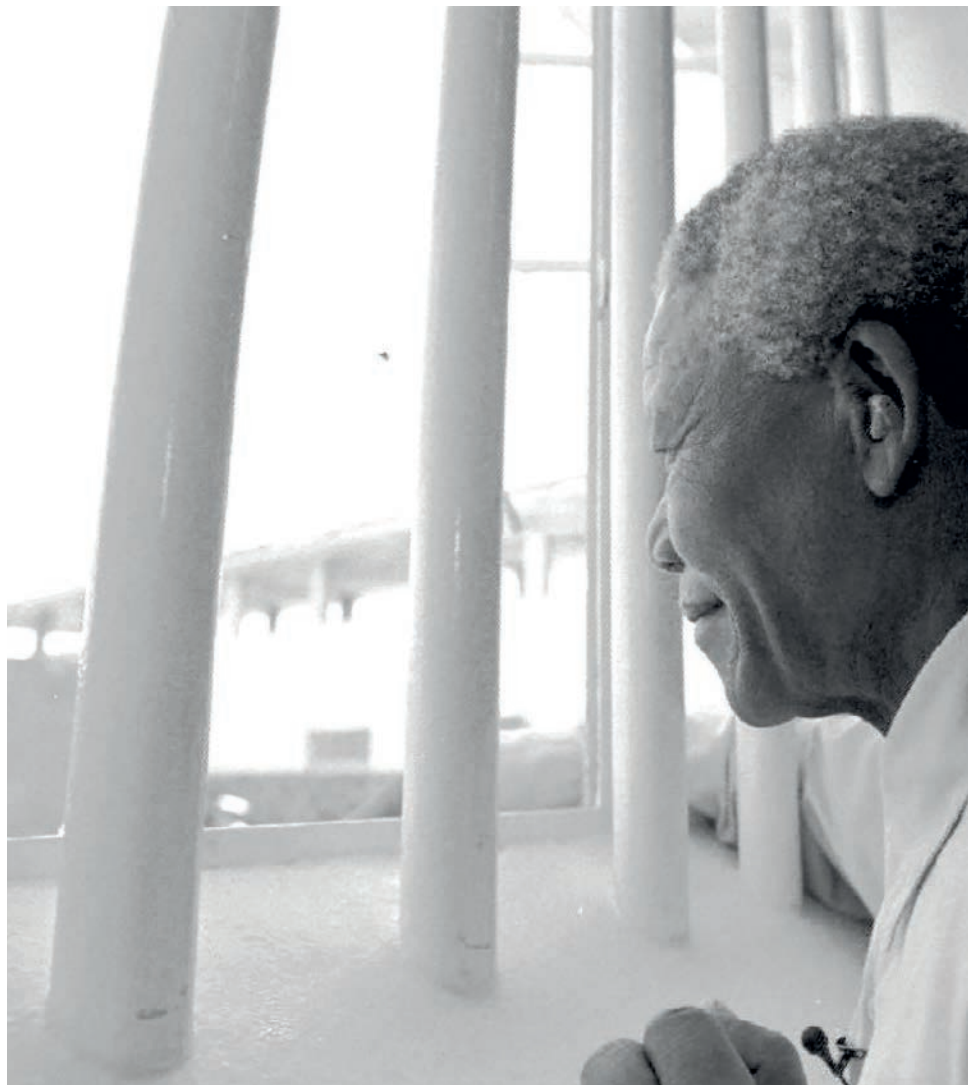
Segons Morera, «tot aquest ideari està assumit a través dels contes que llegim de petits, de les pel·lícules i dibuixos animats que anem mirant, dels videojocs... Tot això influeix a casa, a l'escola, a la societat en general i fa que les respostes quan hi ha conflicte siguin cridar, imposar, fer *bullying*, venjar-se...» I això, portat a l'escala dels Estats, encamina a la carrera armamentística, és a dir, «unes violències que condueixen a més violència». Hi ha tot un substrat antropològic que la premi Nobel de Literatura Toni Morrison apunta: «Els éssers humans, com a espècie avançada que som, tenim tendència a aïllar els qui no formen part del nostre clan i a considerar-los enemics, éssers vulnerables i deficients que requereixen control, i aquesta tendència ve de lluny i no es limita al món animal ni a l'home prehistòric» (*El origen de los otros*, Lumen 2018).

Per això, aquest jesuïta expert en noviolència dirigeix una reflexió als cristians: «Des del Gènesi se'ns diu que tot el que veiem, la Creació, no és un acte de violència, sinó d'amor i, per tant, la violència és una cosa contra la qual hem de lluitar.» I posa en valor «el llegat i substrat de noviolència rebut a Catalunya al llarg de la història que ens ha fet molt més sensibles i gent de pacte. És un recorregut que passa per cristians». Morera fa un repàs des de Pax Christi (Congrés Eucarístic de Barcelona, 1952), l'Institut Victor Seix de Polemologia (1967), Lanza del Vasto que va influir en els moviments d'objecció de consciència els anys 80 fins al testimoni de vida i lluita no violenta de Lluís M. Xirinachs.

Cristianisme i moviment no violent

Ara bé, Morera sosté que malgrat que «tenim molt a aprendre i conèixer de la història, si no ho aprofundim i no ho implementem no sabrem reaccionar a temps de manera no violenta; els cristians encara més. Falta un pas gran de creativitat i de valentia. A les comunitats cristianes, a parròquies o seminaris s'ensenya a l'obediència (bona i necessària des de la maduresa i la llibertat), però no s'ensenya a la desobediència de les lleis injustes o de les injustícies en general».

En el marc cristià, a més, el perdó té un paper essencial, com a activador de processos de pacificació personals i col·lectius. «Tenim moltes capacitats a dins: d'estimar, de perdonar... i estem cridats a créixer molt més; Déu vol que les despleguem. Però moltes vegades estan amagades (com un tresor)

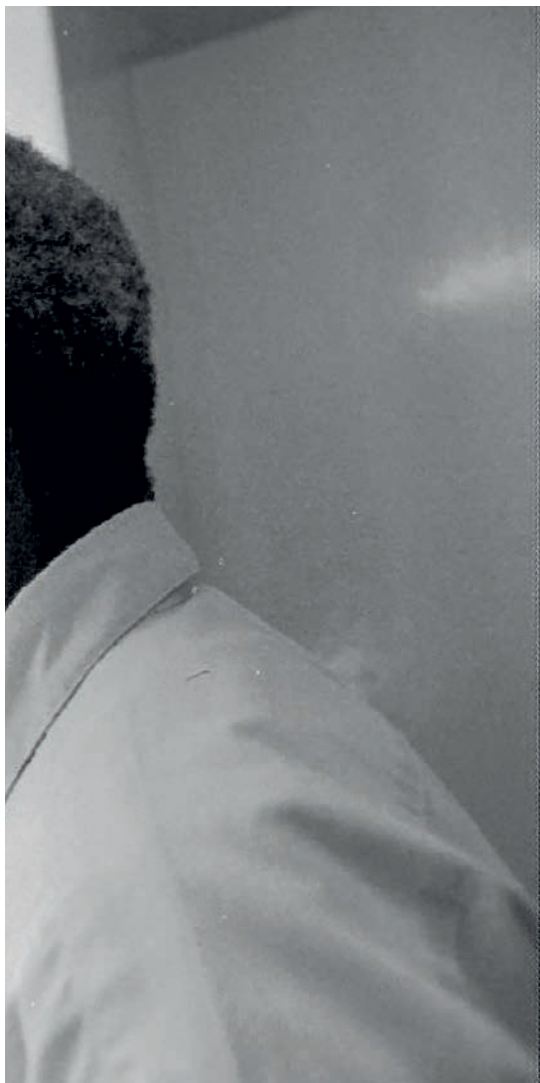

MAITE VALLS
«És una sort poder viure un procés de perdó; un cop acabat, és com un nus que es deslliga dins teu i llavors les coses ja no són iguals»

o bloquejades a l'inconscient», va revelar la religiosa i terapeuta Maite Valls al curs *Fonaments per a una cultura de la reconciliació* que s'ha impartit recentment a Cristianisme i Justícia.

Valls va sostenir que «és una sort poder viure un procés de perdó, ja que, un cop acabat, hem fet un camí interior que ens ha portat a un millor coneixement propi i de l'altre: és com un nus que es deslliga dins teu i llavors les coses ja no són iguals». I també va apuntar-ne les dificultats: «En la mesura que s'accepta que és difícil perdonar i perdonar-se a un mateix, que s'accepta la nostra condició de criatures finites, que ens abandonem en el Déu que és més gran, les cadenes es van obrir, ens van alliberant i ens obrim al regal del perdó i al Misteri.»

Una aportació notable des de l'àmbit de la fe és la d'Ignacio Ellacuría, rector de la Universitat Centreamericana del Salvador (UCA) assassinat fa trenta anys. Ellacuría, en la guerra del Salvador, deia que calia escoltar la veu de la tercera

Nelson Mandela retorna a la cel·la el 1994 on va estar empresonat 27 anys en el quart aniversari de l'excarceració. / Reuters

força social: «L'objectiu fonamental d'aquesta tercera força social ha de ser la superació del conflicte actual (...) La *superació* dialèctica del conflicte implica (...) la conquesta d'una nova solució superadora, que sintetitzi allò raonable de cada una de les parts en oposició en alguna cosa que no és simplement un terme mitjà o un conjunt de coincidències, sinó en alguna cosa realment nova que, d'una altra forma i en una altra unitat estructural, reculli allò que hi ha de positiu en els projectes contraris.»

Herbolzheimer hi coincideix: «Davant les dues posicions enfrontades es tracta d'identificar els elements essencials, les preocupacions principals, què hi ha en el fons que expliqui el discurs. A més, hem d'entendre que les raons del greuge no es limiten al que pensen uns i altres, hi ha més causes. I quan fem aquest exercici de mirar de veritat, la majoria de les vegades es poden trobar escenaris, rutes i opcions que ens permetin superar la confrontació.»

El director de l'ICIP ho complementa amb el missatge d'un dels teòrics i constructors de pau, John Paul Lederach (autor de *La imaginación moral*): «Sempre hi ha gent capaç d'imaginar un futur on tothom hi càpiga. I aquesta gent, aquesta *tercera força* de què parla Ellacuría, és la que té el potencial, la missió d'inspirar el conjunt de la societat.»

Resoldre conflictes sense violència

Malgrat que puguem tenir una impressió diferent, hi ha estadístiques com les de NAVCO (Nonviolent and Violent Campaigns and Outcomes) en què es constata que el nombre de campanyes no violentes en conflictes internacionals s'ha multiplicat per sis des de finals de la Segona Guerra Mundial i actualment és quatre vegades més gran que el de les violentes. «Hi ha tàctiques que van substituint la violència —remarca Morera—.

De la mateixa manera que al llarg de mil·lennis s'ha perfeccionat l'art de la guerra, des de l'últim segle, moltes grans figures com Gandhi, Gene Sharp o investigadores com Erica Chenoweth o Maria J. Stephan, han fet tot un esforç d'investigació, de millora i

pràctica de la noviolència, que és esperançador».

Des de l'ICIP subratllen la importància de gestionar el conflicte de manera constructiva amb un element bàsic: «El silenci i l'escolta poden ser importants, són una forma de posar més atenció al que sentis i a la persona. Ara bé, parlem d'un silenci i escolta activa, no es tracta del silenci resignat de no portar la contrària perquè no es molesti ningú», observa Herbolzheimer. Per aquest assessor, que ha participat en negociacions de pau al País Basc, Colòmbia i Filipines, és igualment important «no sobredramatitzar i tenir actituds flexibles com la de Raül Romeva que, des de la presó, va dir que si per parlar amb els que no estan d'acord amb el llaç groc ens l'hem de treure, es fa».

I concreten la proposta: «Per navegar en la complexitat i en la polarització hem de tractar-nos amb cura; i *cura* també entesa com la unió de tres conceptes clau: curiositat, respecte i autocrítica. Mantenir la curiositat per entendre l'altre i per saber per què pensa de forma diferent. Respecte per la persona, independentment de les seves idees. I autocrítica perquè entenem que ningú té la veritat absoluta.»

Un bon referent podria ser aquest testimoni extret de la carta de comiat d'una mare jueva dirigida al seu fill des d'un gueto ucraïnès, a *Vida i destí* de Vassili Grossman, l'escriptor i periodista que va ser el primer a donar a conèixer al món l'existència dels camps d'extermini nazis: «Però ara ja no puc mirar així als ulls de la gent, als seus ulls només veig el reflex de l'ànima. Una ànima bona, Vítenka! Una ànima bona i trista, mordaça i sentenciada, vençuda per la violència però, al mateix temps, triomfant sobre la violència. Una ànima forta, Vitia!»

LLOGUERS – ALQUILERES – LOCATIONS – RENTS
ADMINISTRACIÓ DE FINQUES

al ilando
by FINCAS GANDIA ■

Rambla Catalunya 81, 4º 2ª
08008 Barcelona

www.alkilando.com
93 451 50 00

Jacques Haers, teòleg i expert en conflictes i pau sostenible

«La vocació del cristià és encarnar-se en el conflicte al costat de les víctimes»

JOAN ANDREU PARRA

El jesuïta belga Jacques Haers (Lovaina, 1956), professor de Teologia i de Ciències Religioses a la Universitat Catòlica de Lovaina, desplega una acollida generosa a l'interlocutor i una disposició a escoltar. Té un castellà ric, probablement perfeccionat a còpia d'estudiar una de les seves passions: la Teologia de l'alliberament (arrelada a Amèrica Llatina). Haers ha estat enviat pels centres de pensament dels jesuïtes a Espanya, i va inaugurar el curs a Cristianisme i Justícia el 7 d'octubre passat amb una ponència centrada en la reconciliació.

La reconciliació en societats fracturades i en el context d'una cultura hegemònica de l'exclusió, del descart i del triomf del poder i la força sobre les víctimes, és possible?

Certament, hi ha situacions que semblen impossibles de tractar, com ara el conflicte de Palestina-Israel. La reconciliació és molt difícil en aquests casos (o potser no s'aconsegueix), però parlar-ne i posar-la com a fita és molt important perquè ens permet treballar en la bona direcció. Reconciliar-se també és una qüestió de tenir fe que podrem fer-ho, encara que no es tingui una solució o un llibre de ruta, que porta a començar aquest camí.

«La justícia restaurativa procura descobrir les estructures i les dinàmiques de la violència en una comunitat»

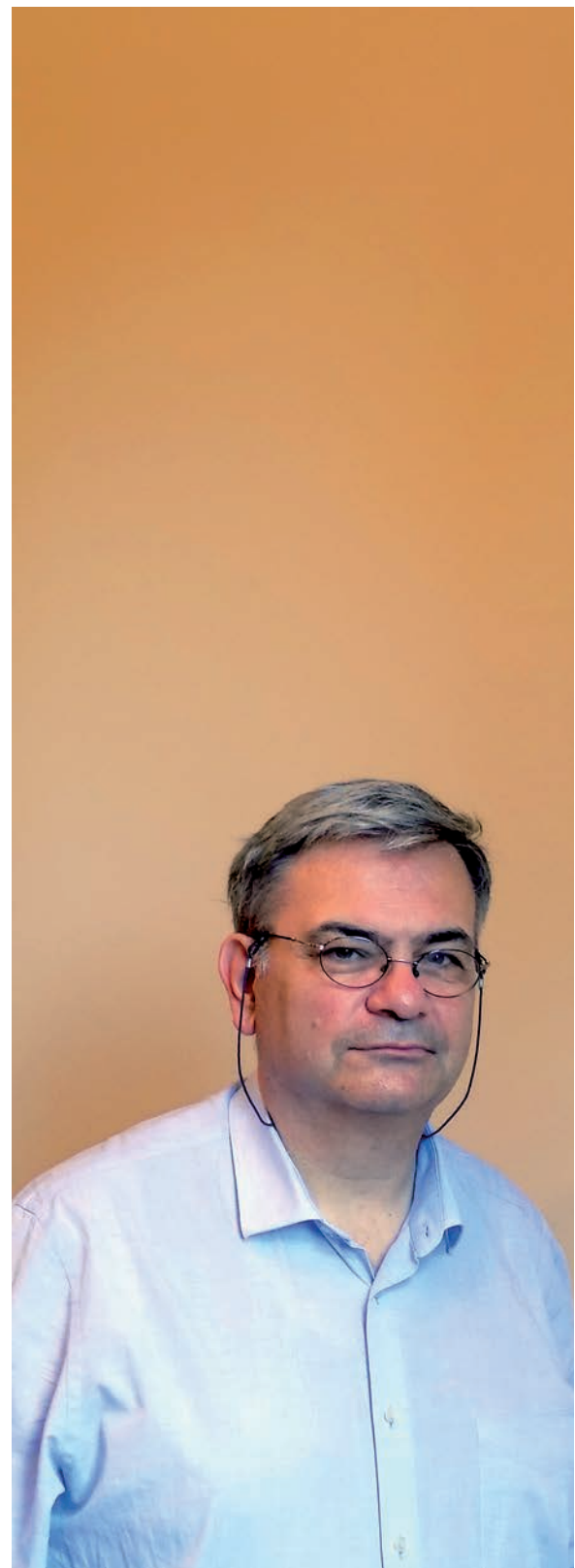

Foto: Haers proposa que se'l retrati al costat de la creu, com a símbol de la posició difícil que estan cridats a ocupar els cristians enmig dels conflictes al costat de les víctimes.

Així doncs, diàleg i fe en la reconciliació serien el motor?

Als meus estudiants sempre els proposo que pensin en una persona que odien i que els odia i els demano que imaginin què passarà al cel: estaran asseguts en una taula, amb un got de cervesa, parlant sobre la bellesa i la valentia de la vida en comú. Si hi creus, canvia la teva manera de viure ara. Creure en la reconciliació significa entrar en un procés de converses entre la gent involucrada en el conflicte que ens permetrà descobrir petits passos i també errors.

Quines experiències històriques de pau sostenible poden il·luminar?

La creació de la Unió Europea és important en aquest sentit; es va fer des de la perspectiva del patiment i de l'horror de la guerra, i des d'aquí es busquen maneres de construir la pau per evitar la guerra, però la pau és molt més que això.

Vostè subratlla el nivell cooperatiu, el de treballar per construir plegats un futur de pau sostenible, i ho exemplifica amb la justícia restaurativa.

Hi ha tres aspectes interessants de la justícia restaurativa. Primer, la diferència entre botxí i víctima és molt difícil, perquè un mateix unes vegades és botxí i d'altres és víctima. El torturador, per exemple, també és víctima perquè perd la seva humanitat. Així doncs, la justícia restaurativa procura descobrir les estructures i les dinàmiques de la violència en una comunitat i aquesta visió hi ajuda. En segon lloc, en els processos de justícia restaurativa hi ha un tercer actor, una persona que intenta posar-se al servei de la reconciliació dels dos oponents. Es tracta d'un amic de tots dos, que es posa en perill, perquè els que volen que el conflicte violent es mantingui intentaràn abatré'l. Finalment, la visió del Regne, de la taula comuna, existeix perquè la Creació en ella mateixa ja és una reconciliació.

Expliqui's.

L'ontologia habitual és la de la subjectivitat: jo soc un subjecte independent, autàrquic i em poso en relació amb qui jo vull. Però el món no és així, perquè ja estem en relació. La pregunta és com viurem

aquesta relacionalitat amb tota la Creació? Això ho explica el *subiecto* ignasià i el *principi misericòrdia* de Jon Sobrino, perquè la misericòrdia no és una decisió que prenem, sinó una realitat en la qual ens trobem. Així doncs, prendre una decisió que va en contra d'aquesta misericòrdia que ens defineix ens fa separar-nos de la Creació i de nosaltres mateixos.

Vostè assenyala el vector del mestissatge que ens configura. Ara bé, hi ha un contra-discurs, el de la construcció de l'Altre, que fins i tot el demonitza. Aquesta tensió hi és?

En la realitat aquesta tensió sempre està present. El risc és perdre's en l'altre. Per exemple, una conversa interreligiosa amb un musulmà a un nivell profundament humà sempre és un perill perquè jo em puc perdre i l'altre també. Però el que en pot sortir (i en això hi crec més que en el perdre's) també és una nova percepció de la realitat, i això és igualment treball de Déu: el mestissatge és això.

Així doncs, com resoldre conflictes?

La resolució de conflictes no tracta de donar raó a un o a l'altre, sinó de treballar posicions que es defineixen com a oposades per descobrir el que podrien tenir de valuós per construir conjuntament una nova realitat. Això té conseqüències ontològiques.

Vegem-les.

Hi ha un llibret de Simone Weil, *La persona y lo sagrado*, on podem llegir: «Hi ha alguna cosa des de la tendra infantesa fins a la tomba, en la profunditat del cor de cada ésser humà, malgrat tots els crims que hagi patit, comès o vist, que espera que em faci bé i no mal.» Això és el sagrat, això és el món d'un ésser humà. Volem construir una realitat que respecta aquest món de l'altre o no?

«Per a un cristià, l'arrel última de la injustícia social, el que nosaltres anomenem el pecat, és la ruptura d'amistat amb Déu i amb els altres», sosté Gustavo Gutiérrez (Catalunya Cristiana, n. 530). La violència, el conflicte, l'exclusió, tenen a veure amb el pecat de l'home?

Estic d'acord amb Gustavo; el

«Prendre una decisió que va en contra d'aquesta misericòrdia que ens defineix ens fa separar-nos de la Creació i de nosaltres mateixos»

«El pecat té lloc quan no vivim la nostra profunda naturalesa en Déu i prenem una altra via»

«Espero que es reunixin a la mesa per parlar en profunditat de què és el que passa [respecte del procés] i per què se senten ferides totes dues parts»

«Mou la Noviolència» es va presentar el 9 de desembre passat a la seu de Cristianisme i Justícia i ha estat impulsat pel Grup de Treball en Noviolència Cristiana del centre d'estudis dels jesuïtes.

pecat té lloc quan no vivim la nostra profunda naturalesa en Déu i prenem una altra via. En aquesta naturalesa profunda hi ha la nostra interconnexió en els destins amb els altres. Això és el que Déu fa i continua fent en la Creació. Però, preguntem-nos, en les relacions que establim, som fidels a aquest fonament o bé ens posem nosaltres com a font d'una nova creació?

Una de les claus en situacions de conflicte, segons vostè, és reconèixer que també el botxí ha estat deshumanitzat. En aquest sentit els cristians estan prenent el lideratge?

Aquesta és una tasca molt important per als cristians. Ara bé, això és més difícil quan els mateixos cristians estan involucrats en conflictes i fan servir la seva fe per fomentar-los. Això és un error. Estem encarnats en el conflicte però

al costat de les víctimes, és a dir, al costat del torturat i el torturador, amb la dificultat que hi ha per separar-los. La nostra vocació seria estar en aquesta posició, tot i que no sempre hi som. Rahner parla del *cristià anònim*: en el no cristià hi reconeixeré la presència de Déu i per això el reconeixeré amb els mateixos drets que un cristià, encara que a mi no em reconegui com un *anònim* seu.

Ha seguit la qüestió catalana? Com encaminar-se cap a la reconciliació?

Sí, l'he seguida, no oblidis que a Bèlgica tenim Carles Puigdemont. No tinc una solució concreta ni per aquí ni per a Flandes [regió on es concentra la major part de la riquesa nacional de Bèlgica, amb presència de moviments i partits nacionalistes independentistes], però espero que no es perdin en

la definició d'identitats i que es reuneixin a la mesa per parlar en profunditat de què és el que passa i per què se senten ferides totes dues parts. Espero que es prenguin el temps per fer aquesta conversa, no pas política o econòmica, sinó de cor a cor i que puguin fer un procés de discerniment comú per veure on poden arribar junts. Aquest camí necessita molta paciència i parlar a diferents nivells (particulars, comunitaris...). També sobre la manera de fer política; els conflictes són el cor de la política, però s'han de treballar amb una actitud de més profunditat, de més respecte cap al món de cadascú. Hauran de decidir transitar per aquest camí però, si us plau, sense armes ni violència. Caldria, a més, incorporar la figura del mediador que tracta de reconciliar dos oposats.

Entrenar-se en la noviolència

Una eina desenvolupada per a diferents edats, en llengües diferents i amb una proposta diversa d'activitats interactives, mantenint sempre una perspectiva aconfessional. La iniciativa pedagògica *Mou la noviolència* dels jesuïtes neix de la necessitat de formar en la noviolència persones amb grups al seu càrrec (professors, monitors i responsables d'esplai o escoltes, líders de grups, activistes, parròquies, ONG). Així doncs, les dotze unitats didàctiques que la componen (cadascuna consta d'un vídeo de 2 minuts que sintetitza la qüestió i un temari amb deu capítols) s'adrecen no al destinatari últim (nens, joves o adults), sinó als guies i educadors que faran les sessions explicatives.

«La novetat és integrar diferents elements en una sola eina pedagògica i en format multimèdia (vídeos, eines pedagògiques per escrit per debatre, formats i canals diferents de comunicació). La profunditat abraça la història de la noviolència, praxis, propostes...», subratlla el jesuïta Joan Morera, especialista en noviolència i coordinador d'aquesta iniciativa. L'objectiu de les propostes de cada unitat és no només conèixer millor la noviolència sinó que, a més, els destinataris del curs «puguin anar transformant la manera de veure la realitat, adquirir una experiència davant de conflictes per poder afrontar creativament i capacitar-los d'eines per a aquestes terceres vies», apunta Morera.

La perspectiva que inspira aquest recurs és la «noviolència ètica. Hi ha diferents menes de noviolència, la que assumim és una noviolència de principis, que no és una simple eina per vèncer l'altre (noviolència pragmàtica), sinó integrada en la persona i que pretén canviar la totalitat de l'ésser humà», aclareix Morera. Entre els temes que s'aborden es poden trobar des de comprendre la lògica interna de la violència i deconstruir-la, l'assetjament, la violència de gènere, el fonamentalisme i l'autocrítica, com organitzar actes de noviolència que siguin eficaços, comprendre i anar veient la història de la noviolència (la part masculina i la femenina) o educar en la noviolència (claus per transformar els centres educatius en centres noviolents).

Es pot accedir a tot el material de manera gratuïta a la web moulanoviolencia.net.

Viu el Nadal amb Combel!

Aquestes festes, acompanya'ls a llegir

AGUS & MONSTERS

A PARTIR DE
8
ANYS

11,90€

ARRIBA EL SR. FLAT!
ARRIBA DE DEBÒ!

El pelut oficial del Sr. Flat de la sèrie Agus&Monsters!

22,90€

combel
combeleditorial.com

Segueix-nos a: @combeleditorial

Vida eclesial

Aquesta setmana parlem de la basílica de la Nativitat de Betlem, coneixem el nou orgue de la Sagrada Família, recordem Ramon Margalef i entrevistem el cardenal Walter Kasper

El cardenal Parolin presenta la conclusió de les obres

La restauració de la basílica de la Nativitat, una crida a la pau

AICA
Ciutat del Vaticà

Les obres de restauració de la basílica de la Nativitat, a Betlem, «portades a terme amb habilitat i amor permeten que aquest lloc sagrat tan estimat pel cristianisme faci resplendir encara més el misteri que custodia, el misteri de Déu fet home per nosaltres els homes i per la nostra salvació», va expressar el cardenal Pietro Parolin, secretari d'Estat Vaticà, durant l'acte de presentació de la conclusió de les obres a la basílica de la Nativitat. La iniciativa, organitzada per l'ambaixada de l'Estat de Palestina davant la Santa Seu, va tenir lloc el dijous 6 de desembre a la Sala de Conferències dels Museus Vaticans.

«L'Infant Jesús, nascut a Betlem, és “el Príncep de la Pau”», i per aquest motiu la finalització dels treballs de restauració a la basílica de Betlem de la Nativitat «també es converteix en una crida a la pau, una exhortació a la pau, un compromís amb la pau», va expressar el secretari d'Estat de la Santa Seu. I va afegir: «A Terra Santa, sobretot es tracta d'una pau que és fruit de la justícia, pau aconseguida amb dificultat però tenaçment a través de la disponibilitat a la reconciliació, el respecte mutu, la voluntat de diàleg, l'amor.»

El cardenal Parolin va agrair a tots els responsables de la gestió de la basílica de Betlem (patriarcat greco-ortodox de Jerusalem, Custòdia franciscana de Terra Santa i patriarcat armeni apostòlic de Jerusalem) que en l'organització dels treballs de restauració «van oferir un bell testimoni de col·laboració», i al president palestí, Mahmoud Abbas, «que s'hagi compromès personalment amb el projecte».

«L'obra pacient, competent i precisa de renovació», va subratllar el cardenal, «va posar de manifest l'esplendor de la basílica de la Nativitat. Sens dubte, els amants de la història i l'art estaran contents, perquè poden tor-

nar a admirar els tresors d'aquest monument, un patrimoni distingit de la humanitat».

La restauració de la basílica de la Nativitat, a Betlem, va començar el 2013, i ha comptat amb la col·laboració de les tres comunitats que tenen drets i propietats específics sobre l'església, regulats per l'*statu quo*.

La feina ha involucrat prop de 400 experts en restauració i personal especialitzat, per tornar l'antiga esplendor al lloc sagrat que la Unesco havia inclòs entre els edificis històrics de culte en risc, pels desperfectes que, sobretot, els agents atmosfèrics havien produït al sostre i a les estructures de fusta que el suporten.

El cardenal Tagle, nou prefecte vaticà

L'arquebisbe de Manila, el cardenal Luis Antonio Tagle, és el nou prefecte de la Congregació per a l'Evangelització dels Pobles. Substitueix en el càrrec el cardenal Fernando Filoni, el qual assumeix

CARDENAL PAROLIN

«A Terra Santa la pau és fruit de la justícia, aconseguida amb dificultat però tenaçment a través de la disponibilitat a la reconciliació, el respecte mutu, la voluntat de diàleg, l'amor»

Dinax

Fins a 400 experts en restauració i personal especialitzat han participat en els treballs.

el càrrec de gran mestre de l'Orde del Sant Sepulcre.

Luis Antonio Gokim Tagle va néixer el 1957 a Manila en una família catòlica (pare i mare tagals d'origen xinès) i va ser ordenat sacerdot el 1982. Va estudiar als Estats Units, on va obtenir un doctorat en Teologia amb una tesi sobre l'evolució de la noció de col·legialitat episcopal des del Concili Vaticà II. Va passar set anys a Roma per continuar els seus estudis i el 1997 es va unir a la Comissió Teològica Internacional.

Després de ser rector de la catedral d'Imus, als 44 anys va ser nomenat bisbe d'aquesta diòcesi per Joan Pau II el 2001. Es va dedicar en particular al ministeri juvenil i va inaugurar la primera reunió de joves asiàtics a Imus. El 2011 Benet XVI el va nomenar arquebisbe de Manila i tretze mesos després, el novembre del 2012, durant l'últim consistori del pontificat del papa Ratzinger, va rebre el cardenalat. A més de dirigir la diòcesi de la metròpoli filipina, Tagle també és president de Càritas internacional.

Amb aquesta elecció, Francesc mostra una altra vegada una gran atenció al continent asiàtic.

ESGLÉSIA EN SORTIDA

Guadalupe: una imatge pacificadora

El dia 12 de desembre se celebra, especialment a Amèrica Llatina, la solemnitat de Maria de Guadalupe. La Mare de Déu mestissa, que es va aparèixer a sant Joan Diego el 1531, portava un missatge original i únic en la història de les aparicions marianes.

En una terra adolorida per les lluites entre dues cultures, una d'elles sotmesa, Ella va dir a aquell home senzill i humil al qual demanava que portés el missatge al bisbe Zumàrraga: «Jo soc la perfecta sempre Verge Santa Maria, mare del veritable Déu pel qual vivim, el creador de les persones, l'amo de la proximitat i de la immediació, l'amo del cel, l'amo de la terra. Desitjo fortament que aquí m'aixequi la petita llar sagrada, on el mostraré, l'enaltiré en posar-lo de manifest: el donaré a la gent en tot el meu amor, en la meva mirada compassiva, en el meu auxili, en la meva salvació: perquè jo en veritat soc la vostra mare compassiva, teva i de tots els homes que en aquesta terra esteu en un, i de les altres variades estirps d'homes, els meus amadors, els que a mi clamin, els que em busquin, els que confiïn en mi, perquè allà els escoltaré el plor, la tristesa, per posar-hi remei, per guarir totes les diferents penes, les misèries, els dolors.»

La seva imatge ja era en ella mateixa eloqüent per a totes dues cultures: l'espanyola hi veia Maria, la Mare de Crist; els indígenes, una donzella verge que no era Déu, però que estava embarassada de Déu; mestissa, filla de dues cultures que fins llavors eren incompatibles. Maria de Guadalupe aconsegueix transmetre l'Evangeli només amb la seva presència amorosa. Que en una societat esquinxada i dividida, siguem tots així: ponts plens de tendresa per a totes les persones, en nom de Crist.

LETICIA SOBERÓN

 Barcelona

La parròquia posa en marxa la campanya d'apadrinament del nou orgue

Joia organística per a la cripta de la Sagrada Família

CARME MUNTÉ
Barcelona

La recuperació patrimonial de l'orgue a Catalunya viu un nou capítol en la seva recent però fecunda història. En aquest cas, es tracta de la restauració d'un orgue de 548 tubs per a la cripta i parròquia de la Sagrada Família, que es preveu que a partir del setembre-octubre del 2020 pugui acompanyar la litúrgia i enriquir encara més l'oferta musical i cultural del país.

La història de l'orgue, que s'està restaurant al taller Blancafort Orgue-ners de Montserrat, mereix un capítol a part, perquè s'hi barreja Antoni Gaudí, la Sagrada Família, la congregació de les Religioses del Sagrat Cor de Jesús i un instrument únic que els experts defineixen com l'«Stradivarius dels orgues». «Construït el 1896 a París, és l'únic Cavaillé-Coll que existeix a Catalunya», va explicar Juan de la Rubia, organista titular de la basílica de la Sagrada Família, durant l'acte de presentació de la campanya d'apadrinament de l'orgue.

Amb el lema «Deixa la teva empremta al cor de la Sagrada Família», la campanya d'apadrinament servirà per fer front al cost de la restauració, pressupostat en uns 150.000 euros. Les persones que vulguin col·laborar-hi ho poden fer presencialment a la cripta de la Sagrada Família o a través de la pàgina www.orguedelacripta.cat, que permet apadrinar els tubs de l'orgue en diverses modalitats: 50, 150, 500 o 1.000 euros. A canvi, gaudiran d'un certificat d'apadrinament i veuran el seu nom (o el de la persona que desitgin) inscrit en una placa commemorativa situada a la cripta. També podran participar en l'acte d'agraïment als padrins, que consistirà en una visita guiada a la Sagrada Família, una explicació sobre l'orgue i un concert final a la cripta a càrrec de Juan de la Rubia.

«Un geni de la música com és Cavaillé-Coll i un geni de l'arquitectura i l'art,

Antoni Gaudí, quedaran agermanats a la cripta de la Sagrada Família», va destacar Mn. Josep M. Turull, rector de la basílica i de la parròquia de la Sagrada Família.

En la presentació de la campanya, que es va fer el 4 de desembre a la cripta, també hi van participar el restaurador, Albert Blancafort; l'arquitecte en cap de les obres del temple, Jordi Faulí, i Margarida Bofarull, religiosa del Sagrat Cor de Jesús i delegada diocesana de Fe i Cultura. Les diferents intervencions van servir per elaborar un mosaic complet de l'apassionant història de l'orgue.

Tal com va explicar Jordi Faulí, la cripta de la Sagrada Família va disposar d'un orgue de tubs construït a Collbató el 1926 però que va ser destruït a l'inici de la guerra civil. De fet, es calcula que més del 90% del patrimoni organístic de Catalunya es va perdre durant la guerra. Paral·lelament, un altre orgue, malgrat que va patir alguns desperfectes, va sobreviure a les vicissituds de l'època: el Cavaillé-Coll, encarregat per les religioses del Sagrat Cor per a l'església del Col·legi del Sagrat Cor del

JUAN DE LA RUBIA
«Construït el 1896 a París, és l'únic Cavaillé-Coll que existeix a Catalunya»

JOSEP M. TURULL
«Barcelona està molt ben posicionada per esdevenir la capital de l'orgue de tubs del sud d'Europa»

Agustí Codinach

carrer Diputació de Barcelona, obra de l'arquitecte Enric Sagnier.

«Actualment, l'orgue tenia poc ús», va reconèixer Margarida Bofarull, que es va mostrar molt satisfeta que gràcies a la donació ara estarà a l'abast de tothom. Providencialment, té les mateixes mides que el seu predecessor i, per tant, se situarà al mateix espai: la capella de Sant Joaquim i de Santa Anna. «Té la mida adient per a la capella i, per tant, és molt semblant a l'orgue pensat per Gaudí», va subscriure Jordi Faulí.

Tenint en compte que es tracta d'un dels millors orgues romàntics que hi ha al món (els orgues de Notre-Dame de París també porten la firma de l'orgue francès d'origen català), se n'està efectuant una restauració molt acurada. «L'estem desmuntant peça a peça per deixar-lo en les mateixes condicions que tenia en origen», va detallar Albert Blancafort. «Recuperarem l'esperit musical d'estil romàntic, que va molt bé per acompanyar el cant», va afegir.

La recuperació patrimonial organística que viu Catalunya està generant un autèntic boom tant en la construcció i reforma d'instruments com en la proliferació de festivals i concerts d'orgue. «Barcelona està molt ben posicionada per esdevenir la capital de l'orgue de tubs del sud d'Europa», va corroborar Mn. Josep M. Turull.

La religiosa Margarida Bofarull explicant la història de l'orgue durant l'acte de presentació de la campanya d'apadrinament.

Restauració de l'orgue al Taller Blancafort Orgueners de Montserrat.

 Barcelona

Ramon Margalef: científic i home de fe

P-J YNARAJA

En les seves conferències d'una manera o altra es referia a passatges evangèlics

A més de poc més de mitja dotzena de monges, no devien arribar a quinze els veïns que assistien a missa, quan vaig arribar a la Llobeta. Una noia em va comentar que venia a missa un catedràtic d'universitat, amb la seva família. Amb el temps, vam aventurar alguna minúscula conversa informal. No ocultava els seus coneixements, però la prudència i humilitat l'inclinava a no referir-se mai amb mi a tals temes. Ell era investigador; jo, el sacerdot que presidia la missa dominical. Em confiava amb humor la seva convicció que la Terra estava preparada per patir i vèncer els atacs que l'home pogués infligir-li. A la Terra i als rius els conferia una personalitat gairebé viva, que l'inclinava a sentir-hi un profund respecte.

Més d'una vegada m'havia assegurat que, de la Bíblia, l'havien interessat sempre els llibres sapiencials, especialment el de Job. Però no volia discutir sobre aquest tema, ni tan sols amb mi. Deia i repetia que la seva fe era heterodoxa. Jo, que vaig arribar a coneixe'l una mica, li deia que era molt més ortodox que certs il·lustres teòlegs. Però sempre va mantenir una certa reserva. Malgrat que tal actitud m'intrigava, vaig saber respectar-li aquest silenci.

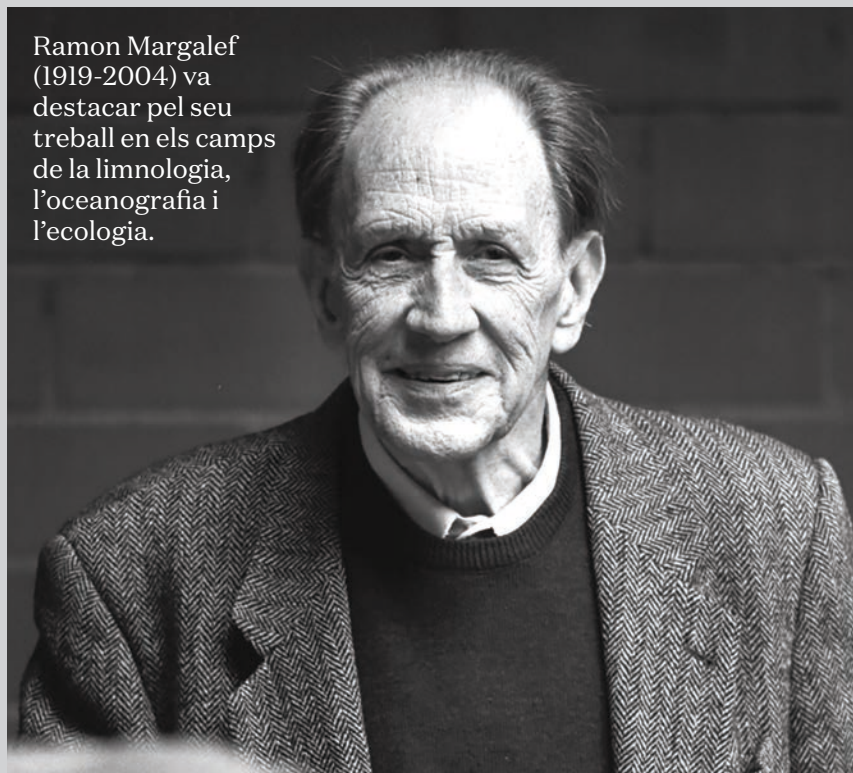
Vaig intentar per diversos camins

que arribés el seu testimoni i valer a oïda del Papa. Per ell, Margalef sentia molt de respecte, sempre amb afecte deia que tenien la mateixa edat. Les gestions que vaig poder fer no van avançar. Em va saber greu, no per ell, sinó per l'Església, que si l'hagués acollit a l'Acadèmia Pontifícia els hauria atorgat prestigi.

En les seves conferències, d'una manera o altra es referia a passatges evangèlics. Els qui no el coneixien segurament devien pensar que era mera al·lusió a la cultura dominant comuna. Comentava un dia la menció a l'evangeli del gra de mostassa. Jo li deia que segurament, malgrat el que es deia, no devia ser la llavor més petita, perquè Jesús no evangelitzava amb precisions científiques. «És clar que no», em va contestar. Vaig dir-li que me'n posés algun altre exemple i després de pensar-hi, em va dir finalment l'orquídia, sense més. Avui sé que una d'aquestes prodigioses flors porta el seu cognom, segons les normes de Linné, l'*Oncidium margalefi*. Ara sé també que disset organismes vius més duen també el seu nom.

El 1978 se li va atorgar per part de la universitat canadenca de Halifax el premi a la tasca d'investigador en el terreny de l'ecologia, especialment marina i de la limnologia. A la Llobeta vam voler celebrar-ho, felicitar-lo i dedicar-li el nostre entusiasme. El bon amic de tots dos i artista, Jaume Sau Amagat, va dissenyar un preciós monument de la mida adequada al de la caseta on vivia. Vaig col·laborar en l'execució. Es tractava d'una font central d'on havia de rajar aigua per cadascuna de les tres cares. Els gravats que hi duia simbolitzaven la personalitat de Margalef: aigües inquietes en una, l'església de la Llobeta on celebràvem la fe en l'altra i a la tercera el mapa del Canadà amb el logotip de Halifax.

«Com és que sent científic ets creient?», li va preguntar un. Va dir ell que als investigadors no els costava tant com podia semblar. Que l'ateisme era més propi dels especulatiu. Amb l'humor que el caracteritzava, ens va explicar que, amb la concessió del premi, es van reunir un dia per dinar científics exclusivament. Van demanar al que presidia, que per cert era jueu, que beneís la taula. Es va aixecar i solennement va dir: «Senyor, us donem

Ramon Margalef (1919-2004) va destacar pel seu treball en els camps de la limnologia, l'oceanografia i l'ecologia.

Monument dedicat a Margalef després de rebre el premi de Halifax.

gràcies perquè aquí, entre nosaltres, no hi ha cap clergue.» Al respecte, ens va comentar: «Jo, mai de la vida no he tingut contacte amb el clergat, deu ser aquesta la raó per la qual conservo encara la fe.» Ho deia estant jo al seu costat. Ni em va ofendre, ni jo em vaig sentir ofès, sinó més aviat satisfet. Li van preguntar també com li havia estat possible la vida de científic i d'espòs i pare de quatre fills. «Molt senzill», va respondre. «Era investigador de dilluns a divendres; dissabtes i diumenges era pare únicament.»

La salut se li deteriorava, la crueltat del càncer avançava. Sabia el que tal situació suposa per a l'estat d'ànim. Li vaig suggerir un dia que sortíssim una estona amb cotxe.

Inicialment em va dir que no. Jo hi vaig insistir dient-li que el Pla de la Calma de la seva joventut era accessible i es travessava amb cotxe molt fàcilment. Finalment, es va decidir. Quan ja enfilàvem el Pla de la Calma, l'actitud li va canviar. Es va oblidar de mi, gràcies a Déu, i va posar els ulls i la il·lusió exclusivament en la seva esposa, Maria Mir, la inseparable companya i col·laboradora, llicenciada en Ciències també. Li assenyala va algun penyal i li feia fotografies a ella. Més que algú de més de vuitanta anys, semblava un enamorat de vint.

M'han dit que enguany, amb motiu del centenari del seu naixement, li han dedicat, en més d'un lloc, sessions acadèmiques. Estic segur que

ningú s'ha referit a aquesta joventut espiritual, que va conservar fins al final dels seus dies.

Malgrat la mala salut que ja patia, vaig gosar un dia plantejar-li una qüestió teològica que a mi m'amoïnava. Afirmem de Crist, i esperem de nosaltres mateixos, la resurrecció en cos i ànima, però, què és el cos? Si és aigua en un 80% i continuament n'entra i en surt. Si és imprescindible assimilar calci, que diuen que forma part del 30% del cos i des dels inicis de la joventut es va desprenent i cal renovar-lo, etc. Hi ha cap cosa fixa a la qual puguem atribuir la resurrecció? Van ser llargues les explicacions que, sincerament, no vaig arribar a copsar. Em meravellava la seva fe. El vaig interrompre dient-li: «T'adones que tu, greument malalt, investigador científic de la vida i seglar, m'estàs evangelitzant a mi, que soc més jove, tinc salut i soc sacerdot?» Va maldar perquè jo l'entengués i no perdés l'esperança. Li ho vaig agrair enormement.

No puc callar una frase que deia i que tenia molt ben pensada: «Jo ja estic amortitzat.» Actualitzava amb la seva vida d'investigador científic aquella dita de la paràbola del Senyor: aquí tens els deu talents que vaig rebre i deu més que he aconseguit. Dins meu sentia el Senyor que li deia: «Molt bé, servent fidel, entra, rebràs el que et mereixes.»

Un dels seus fills em va avisar que havia entrat en agonia. Vaig baixar immediatament a Barcelona. Em va dir que li donés el que havia de rebre, li vaig dir que la unció dels malalts. «Dona'm el que puguis i prega per mi», van ser les seves paraules. Vam quedar que l'endemà, diumenge, després de missa, li duria la comunió, m'ho va agrair. Lamentablement, quan la començàvem, ens van avisar que acabava de morir. Poc abans de començar la missa del diumenge següent, el mateix fill seu em va comunicar la mort de la mare.

Fa un cert temps, poc després de la famosa encíclica pontificia *Laudato Si*, vaig escriure al Papa explicant-li la fe i pietat de Margalef. M'imaginava que llegir-la li seria com un preuat «matecito espiritual». Saber que un avançat científic del que ell ensenyava amb tant d'encert havia estat cristià fidel. Suposo que no li va arribar a les mans. Ho lamento, estic segur que llegir-la, al papa Francesc, li hauria satisfet. Però les cùries són així.

 Barcelona

XAVIER MORLANS
Prevere adscrit a la parròquia de Santa Anna

«Quantes divisions té el Papa?» És prou coneguda la *boutade* del dictador rus Stalin quan un dels seus assessors l'advertí sobre l'efecte mobilitzador que podien tenir les paraules del papa Pius XII sobre milions de catòlics. Tanmateix, fent un salt en el temps, aquesta força potencial del laïcat catòlic, concretament pel que fa a capacitat de comunicació en els ambients allunyats de l'Església, no ha estat prou promoguda ni potenciada en les nostres comunitats eclesials, especialment de l'occident postcristià.

És un fet que el catòlic de missa dominical, en general, no té interioritzat amb naturalitat l'hàbit d'invitar amics, familiars i coneguts a una convocatòria explícitament cristiana. «Mossèn, això nosaltres no ho hem fet mai; això ho fan els protestants i els testimonis de Jehovà», és una resposta sovintejada quan el rector insisteix els feligresos a invitar els del propi entorn a un acte volgudament evangelitzador organitzat per la parròquia. En

Església en sortida personalitzada

Primer diumenge d'Advent a Santa Anna.

aquesta resistència també hi pot jugar el recel a no semblar que es fa proselitisme; i, encara, el tret del caràcter català que no es presta a intentar influir en les conviccions dels altres, així com no vol ser inquietat en les pròpies.

Comento això arran d'una petita experiència reeixida. L'últim diumenge de l'Any Litúrgic recentment celebrat dubtava fins a l'últim moment si fer-ho, però finalment ho vaig fer. Al final de l'homilia vaig demanar als oients que pensessin en unes quantes persones del seu entorn a les quals poguessin invitar a l'Eucaristia del diumenge següent amb l'excusa que seria el primer diumenge d'Advent, l'inici del nou any litúrgic. Vaig dubtar

molt de fer-ho, ja que pensava que si al diumenge següent érem els mateixos es crearia una sensació de frustració. Però finalment vaig optar per l'opció d'Església en sortida.

Val a dir que l'operació, almenys vista amb ulls humans, va ser tot un èxit. El diumenge següent per a sorpresa de tots vam doblar en nombre d'assistents, de manera que l'assemblea, comparada amb els diumenges anteriors, presentava un aspecte més ple i atapeït. El nombre, ja se sap, també té el seu efecte positiu i «edificador» de la comunitat. A més, els assistents hi participaren activament amb les respostes, el cant i un silenci ben «actiu». Per a tots va ser una petita «gran» lliçó pràctica de fins a quin punt la desitjada renovació eclesial que tots tan anhelem depèn també en bona part de cadascun dels catòlics.

Això passava a l'Hospital de Campanya Santa Anna de Barcelona, a tocar de la plaça Catalunya. Allí, a més d'acollir de dia els qui de nit dormen al carrer, seguim duent a terme les activitats litúrgiques, catequètiques i de primer anunci. La ubicació d'aquest temple i el seu fàcil accés, malgrat la precarietat i provisionalitat de totes les coses humanes, pot oferir els seus serveis també com un petit laboratori inspirador d'idees i pràctiques per a la pastoral de les grans ciutats.

 **CERTIFICATS MÈDICS
CARNET DE CONDUIR
NÀUTICA I ARMES**

**CENTRE MÈDIC
PLAÇA MOLINA**

DR. RAFAEL SOLANAS ANGLADA

- COTXE, MOTO I CICLOMOTOR
- PSICOTÈCNICS
- LLICÈNCIA D'ARMES
- LABORALS I ESCOLARS
- NÀUTICA

Bon Nadal

LABORABLES

De 10 a 13 h i de 16 a 20 h

Les persones que es presentin amb un exemplar de Catalunya Cristiana tindran un descompte de 10 euros
www.centromedicoplazamolina.es

INFORMEU-VOS-EN:

Tel. 932 188 826
Mòbil: 639 474 741
c/ Balmes, 281, entr. 2n
08006 Barcelona

ROCA,
100 ANYS
D'HISTÒRIA

més a la teva
botiga Roca
i a roca.es

Tota una vida junts formant part
de la vida de moltes famílies, tenint cura
de tu i dels teus.

Roca es projecta cap a un futur
cada vegada més net i confortable,
oferint-te els productes més innovadors,
per fer-te la vida més fàcil.

Ja hem començat a escriure un nou futur
amb tu, el futur comença ara.

Roca

EDUARD BRUFAU

Cardenal Walter Kasper, president emèrit del Pontifici Consell per a la Promoció de la Unitat dels Cristians

«No es pot identificar l'ortodòxia de manera restrictiva amb el dogma»

El que diu i fa el papa Francesc dona esperança a molts catòlics, però no es pot amagar que dins de la mateixa Església també ha despertat suspicàcies i fins i tot animadversió. Entre els eclesiàstics que públicament s'han mostrat sempre al costat del Bisbe de Roma hi ha el cardenal alemany Walter Kasper, que va visitar Barcelona el novembre passat amb motiu del congrés *L'aportació del papa Francesc a la teologia i a la pastoral de l'Església*. Per a qui va ser president del Pontifici Consell per a la Promoció de la Unitat dels Cristians, les reformes que impulsa el Papa són necessàries si volem que l'Església sobrevisqui en aquest món canviant.

El papa Francesc vol una Església del segle XXI més pobre i misericordiosa. Com s'ha de concretar aquest nou esperit?

La misericòrdia és la realització concreta de la justícia en el sentit cristià, és a dir, la justícia passada pel cor. Per això qui és misericordiós és just i en els fons fa justos els altres i d'aquesta manera la misericòrdia fa possible la pau allà per tot arreu on passa.

La misericòrdia amorosa de Déu se sap adaptar a cada persona, i a cada lloc i situació, i té preferència pels humils i petits, per aquells que amb criteris humans són menyspreables i sobers. El papa Francesc ens ho recorda constantment des de fa anys quan denuncia la cultura del descart. Una lectura atenta de les escriptures també ens fa veure la predilecció de Déu per la pobresa. Només cal fixar-se en l'Israel bíblic, en Maria, en Josep i en la mateixa vida de Jesús. L'Església, per tant, ha de reflectir aquesta misericòrdia de Déu, i per això ha de servir sempre els últims d'aquest món.

En un temps incert i convuls com el nostre, el Papa ens recorda que l'Evangeli és un motiu de joia i esperança.

L'esperança és una virtut cristiana que ens fa creure en la resurrecció de Crist i, per tant, també en la nostra. Gràcies a aquesta esperança creiem que amb la mort no s'acaba tot, que la vida continua d'una altra manera malgrat les aparences. Encara que en el món actual i en les nostres vides hi hagi la presència clara del mal, els cristians sabem, gràcies a la resurrecció de Jesucrist, que el bé, la bellesa i la pau prevaldran contra tot pronòstic. Un cristià no pot ser mai pessimista, no es pot desesperar perquè sabem que en qualsevol situació, per amarga que sigui, estem a les mans de Déu, i que hi podem confiar plenament. La joia cristiana no és cap il·lusió o ingenuïtat, sinó justament creure que, gràcies a Ell, el mal que vivim no tindrà mai l'última paraula.

Com s'explica la dura oposició al Papa per part d'alguns sectors?

Els periodistes sovint em fan aquesta pregunta... La veritat és que no és fàcil canviar certes coses, sobretot les estructures i les mentalitats, però el Papa ens diu *avanti!* Quan Francesc ens parla de l'Església en sortida el que ens vol dir és que no ens podem quedar tancats a casa. Certament que és una opció molt còmoda, però no deixa de ser un refugi per por d'un món que canvia molt ràpidament. La gent està angoixada pel moment actual, i això és comprensible, però el tancament en un mateix no porta enlloc. El Papa vol fer canvis perquè l'Església pugui tenir futur en aquest món nou que ve. Alguns creuen que si es fan canvis l'Església s'enfonsarà, però aquest és un pensament marcat per la por. Diuen que ho fan per defensar l'ortodòxia... Ara bé,

«L'Església ha de reflectir la misericòrdia de Déu servint els últims d'aquest món»

Agustí Codinach

no es pot identificar l'ortodòxia de manera restrictiva amb la síntesi de la fe, amb els dogmes, perquè l'ortodòxia és sobretot la fe en Déu, en l'acció salvadora de Jesucrist.

S'ha acusat el Papa de ser un radical. Aquesta paraula ve del llatí *radix*, que vol dir «arrel», i en aquest sentit sí que és radical, perquè va a l'arrel, ens assenyalant l'autenticitat original del cristianisme. Jesús no és algú còmode, que diu coses que agraden a tothom; ben al contrari, té una radicalitat que sovint escandalitza certs sectors, com ara els fariseus. El Papa no està fent res estrany, per tant, perquè és fidel a l'Evangeli. És normal que no agradi a tothom, i crec que tampoc no ho pretén.

A tot Europa, també a Espanya, partits d'extrema dreta s'autodefinixen com a catòlics.

L'Església ha d'estar oberta a tothom, sense excloure mai ningú a causa del color de la pell, per la seva llengua o pel motiu que sigui. Aquesta manera de fer pròpia del cristianisme és incompatible amb l'ultranacionalisme de certs partits que veiem a diversos països europeus, que somien en una uniformització general i un ordre rígid. L'Església justament es distingeix per la unitat en la plurali-

«Les posicions dels partits d'extrema dreta no són realment catòliques»

tat de llengües, cultures, races... Quan he viatjat per l'Àfrica i per Àsia he vist que hi ha diferències en la manera de celebrar, i és normal i bo que sigui així. Per tot això, em sembla que les posicions dels partits d'extrema dreta no són realment catòliques ni cristianes. La xenofòbia que avui creix a Europa contradiu la concepció cristiana de la persona humana, i això ho hem de dir ben clar.

Vostè va ser president del Pontifici Consell per a la Promoció de la Unitat dels Cristians. Com veu el present i el futur del diàleg ecumènic amb protestants i ortodoxos?

Fins no fa tants anys al meu país, Alemanya, encara recordo que hi havia força recels entre catòlics i protestants. Que un noi i una noia de confessions cristianes diferents festegessin no era gens ben vist per les famílies, i de vegades podia ser un autèntic daltabaix. Per sort tot això ha canviat molt, tant en la societat com en cadascuna de les Esglésies. Per la part catòlica, el Concili Vaticà II va marcar un abans i un després molt en positiu. És cert que tenim qüestions teològiques que ens separen, però hem de ser molt conscients del que ens uneix, que és fonamental: la fe en Jesucrist, en el seu amor salvador. Amb els ortodoxos el diàleg és una mica més complicat, però també s'ha avançat. Jo diria que tant en un cas com en l'altre tots plegats hem de conrear l'amistat, perquè sense això és impossible entendre's mínimament i també, cosa molt important, hem de pregar de cor els uns pels altres.

Tradició i qualitat al servei de l'hostaleria des de 1880

Venda T 93 318 14 95
F 93 412 44 45
Roger de Llúria, 12-14
08010 Barcelona

Lloguer T 93 308 01 04
F 93 308 71 93
Pg. de la Verneda, 150
08030 Barcelona

CASA GAY S.A.

www.casagay.com

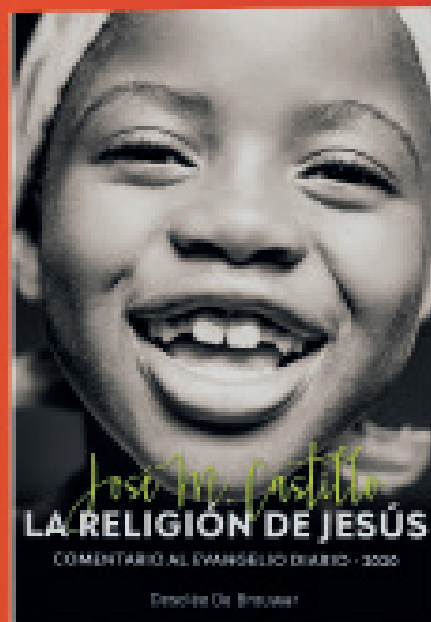
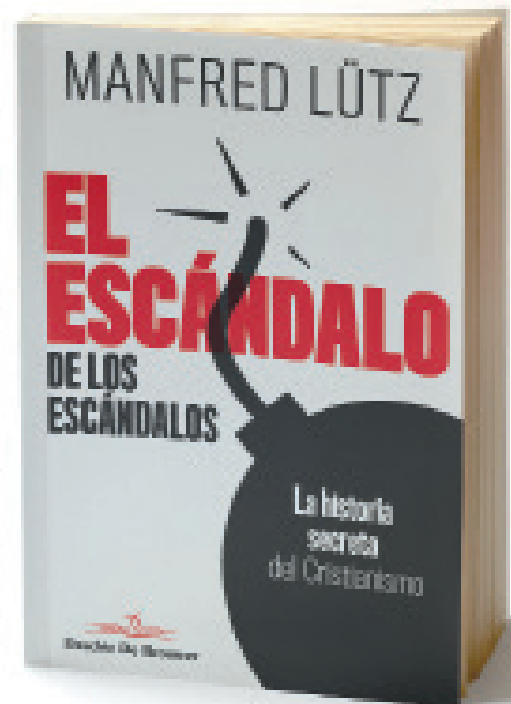
Desclée De Brouwer

"Felicitó al autor de esta magnífica obra, que merece contar con el máximo número de lectores, sean o no cristianos".

HEINZ SCHILLING, HISTORIADOR

¿Sigue siendo el Cristianismo el fundamento espiritual de Europa? ¿Qué se esconde tras todos los supuestos escándalos del Cristianismo? ¿Qué hay en ellos de cierto y de falso?

El renombrado autor Manfred Lütz narra con pulso sugestivo la historia secreta de la más grande religión de todos los tiempos. Tan imbuido de suspense como una narración policíaca, este libro incorpora, con resultados verdaderamente espectaculares, los descubrimientos obtenidos por los últimos estudios históricos.

Biblia de Jerusalén
Edición 75º aniversario
en madera con estuche de lujo
IDEAL PARA REGALO*
solo 200 unidades

*DE VENTA EXCLUSIVA EN NUESTRA WEB edesclée.com

SABER ESCOLTAR

Història i esperança

Els darrers dies de l'any litúrgic, a la celebració de la missa, hem escoltat unes lectures molt interessants. Hem tingut l'ocasió de sentir el zel dels macabeus. Abans de menjar carn sacrificada als déus, aquests personatges de l'Antic Testament van apostar per la Llei de Déu i lliuraren la seva vida per la Fe. Eleazar no volgué fer veure que menjava carn que falsament era sacrificada als ídols, per tal de no escandalitzar els joves, ell que tenia ja 90 anys.

La mare dels set germans enardia els seus fills per tal que donessin testimoni de Déu, pel qual lliuraren la seva vida. Mataties preferí morir a causa de la fe i així aquesta fe arribà a aixecar novament el Temple de Jerusalem. Els tres joves, per no abdicar de la seva fe, van ser tirats en una forn, on al costat d'un àngel,

cantaven les lloances del Senyor, sense que el foc els cremés.

Hem pogut veure el que comporta la fidelitat: la primacia de l'home és Déu i per Ell s'ha de donar, si cal, la vida. En els evangelis d'aquestes darreres setmanes, Jesús ha parlat de la caiguda del gran Temple de Jerusalem, del qual no en va quedar cap pedra. L'any 70, un soldat romà, malgrat la prohibició de destruir-lo, llençà una teia encesa i el Temple es va cremar.

En els evangelis, doncs, hi ha implícites unes paraules apocalíptiques referides al final de la història humana. El món no durarà sempre. Jesús va dir que la cronologia d'aquest final no era una cosa d'Ell, sinó del Pare Celestial. Aquests mots del Senyor, a semblança de l'Antic Testament, no són pas un missatge

JOAN GUITERAS I VILANOVA

Canonge emèrit del Capítol Catedral de Barcelona / secretaria@catedralbcn.org

pessimista, sinó que esdevenen una crida a vetllar, a estar a punt, per a la seva segona vinguda.

Els humans sabem que, un dia, ens trobarem davant Déu, però la trobada personal amb el Senyor serà l'entrada a una alegria definitiva. Déu ens judicarà amb misericòrdia. Visquem, doncs, l'esperança en aquesta espera. Cadascú haurà de donar comptes de la fidelitat a l'Evangelí durant la vida temporal. La segona vinguda del Crist és una realitat, un misteri.

Un dia ens trobarem davant Déu i serà l'entrada a una alegria definitiva

P-J YNARAJA

Capellà del Montanyà
ynaraja@gmail.com

L'ésser humà és de per si incommunicable, però tendeix a la relació íntima personal. Ho vaig aprendre quan feia 5è de batxillerat i ho he tingut sempre en compte. «Els homes no són illes» diu el llibre que amb aquest títol va escriure T. Merton.

Tal realitat i tal dinàmica l'hem de tenir sempre present i descobrir-hi una qualitat peculiar i exclusivament humana, l'amistat.

Diu que hi havia un home tan pobre, tan pobre, que no tenia ni tan sols amics.

D'una persona en podem admirar la bellesa, desitjar-ne la riquesa, admirar-ne la destresa professional o l'esportiva. Si se sent sol, si en el seu interior germina i creix la tristesa, que pot convertir-se en greu depressió, se sent desafortunat.

A PROPÒSIT DE...

Valors-amistat-grandesa (II)

Si li manca l'amistat i l'enamorament, quina qualitat de convivència tindrà? Més encara, quin testimoni ens ha quedat de la vida històrica del Senyor? Cal no oblidar que la nostra Fe no és exclusivament doctrina que llegim; malgrat que tantes vegades s'afirmi, els catòlics no tenim una religió de llibre.

Llàtzer, Maria i Marta van ser amics particulars del Senyor. No van escriure cap llibre, senzillament, van ser amics. La posició estratègica del seu domicili, tan proper a Jerusalem, permetia a Jesús recloure-s'hi, reposar i compartir amb ells,

L'amistat entre Jesús i Làtzer, Maria i Marta era sincera i senzilla

sense perill. Era una amistat sincera i senzilla. Bona prova n'és l'episodi aquell en què una, Marta, reclama la col·laboració de la seva germana Maria i Jesús li adverteix que no s'atabali, que la proximitat que ha escollit la seva germana val més. Ara bé, que ningú no pensi que el Mestre en prefereix una i margina l'altra. Si en aquest passatge Marta és «l'artista secundària convidada» més tard serà la primera que intercedeix i reconegui que està convençuda que Ell és el Crist i per això confia en la seva ajuda (Jn 11,27).

Si els pelegrins de Terra Santa s'aturen a Canà de Galilea i recorden i hi celebren els casats el seu matrimoni, una cosa semblant hauria de passar a Betània, la casa de l'amistat, l'altre amor, el que Crist va escollir.

Llibreria Abadia

A la
LLIBRERIA ABADIA
hi trobareu tots els llibres
de Publicacions de l'Abadia
de Montserrat i també obse-
quis especials de Nadal, com
ara pessebres i guarniments
nadalencs fets per les
monges del monestir
de Sant Benet.

SIGNES D'AVUI

L'alegria del poble

Maria està a les portes de tenir un fill. Un edicte de l'emperador Cèsar August l'obliga a viatjar en condicions inadequades fins a Betlem, on s'ha de censar. El cens és un instrument al servei del poder: mesura l'abast de l'imperi, permet controlar els fluxos de població i assegura omplir les arques amb els impostos. Un sistema de control. Avui en diríem, a més, estadística. Josep l'acompanya. No tenen lloc a l'hostal. Si n'hi hagués, l'allotjament té un preu i ningú no assegura un mínim d'intimitat. A l'aire lliure, a la nit, parcialment arrecerats, naixerà la criatura. Més tard, altres poders públics perseguiran a mort el nadó. La seva família s'haurà d'exiliar a Egipte, fins que l'amenaça hagi desaparegut. El primer Nadal no va

ser gens edulcorat. No obstant això, l'àngel s'apareix als pastors, que de nit vigilen el ramat i els dona diferents missatges. Primer, no tenir por. On hi ha por, no hi ha llibertat ni amor, requisits bàsics per viure una relació evangèlica amb Déu i amb els altres. Segon: l'anunci d'una bona notícia que portarà al poble una gran alegria. S'exclou els poders mundans que, com Herodes, volen segrestar la notícia perquè se senten amenaçats. La gent, tot el poble, té un gran motiu d'alegria, d'una

L'alegria no me la proporcionaran els poders polítics o econòmics

LLUÍS SERRA LLANSANA
llserrall@gmail.com

gran alegria. Tercer: el naixement del Messies, el senyal del qual es pot veure en un infant en bolquers, en un pessebre. Ni rètols lluminosos, ni objectes de consum. Jesús, una persona, que porta la salvació, és a dir, que representa el sentit més profund de la vida humana.

Viure avui el Nadal, quines implicacions té? Si em deixo endur per la por, per la tristesa, per la desesperança, per la manca de pau..., encara que en tingui raons, significa que no entenc el missatge del Nadal. L'alegria no me la proporcionaran els poders polítics o econòmics, entestats a reduir-nos a votants o clients. L'alegria prové de ser i sentir-se fills i filles de Déu i viure la fraternitat entre tots. Des d'aquesta perspectiva, Bon Nadal!

VICTÒRIA MOLINS, s.t.j.
viquimolins70@gmail.com

Fa uns dies sortia de l'Hospital de Campanya de Santa Anna amb el cap ple dels moments viscuts amb uns joves desesperats que havien mostrat violència. Sentia l'angoixa d'un voluntariat meravellós que sovint no sap com actuar en situacions límit: la bona actuació de dos professionals, un educador de carrer i un zelador, van posar fi a la situació conflictiva.

Vaig recordar altres moments molt forts que vam viure a la dècada dels vuitanta i que feien trontollar els voluntaris de les obres socials: la droga dura comportava no només la terrible malaltia del moment, sinó una violència incontrolada: la d'aquelles persones que viuen al marge de la societat i acumulen rancúnia i odi... I recordo molts moments que vaig viure com a «novata», aprenent, a poc a poc, que

FINESTRA A LA VIDA

Això és una crida o una carta a la bona gent

només amb molta serenitat, una gran dosi d'amor i aprenent recursos dels professionals, podíem fer front a les situacions de violència. Malgrat que no tothom és capaç de treballar en aquest tipus de voluntariat.

Avui el problema no és el d'aquelles armes letals amb les quals ens amenaçaven —les xeringues infectades de VIH— avui és un jovent descontrolat que viu una majoria d'edat estrenada en plena adolescència, desterrats de les famílies, amb odi a una societat en la qual se senten refusats.

I ara ve la crida: necessitem augmentar el voluntariat de l'Hospital de Campanya de Santa Anna. Són torns de tres hores que es poden fer un dia a la setmana, almenys, acompanyats sempre al començament d'altres voluntaris i l'educador o zelador. No és fàcil, perquè si reps

un noi que ha passat la nit al carrer, sotmès a situacions molt greus, sense formació ni educació, amb odi i rancúnia acumulada no sempre us tornarà agraïment i potser exigiran les coses sense educació... Són marginats.

Però, donar amor a mans plenes als últims dels últims de la nostra societat benestant compensa amb escreix.

Si teniu tres hores a la setmana, us preocupa aquesta situació creixent a casa nostra i teniu ganes d'ajudar, truqueu al 696 368 217 i pregunteu per l'Adrià. Ell us atindrà.

Si teniu tres hores a la setmana i us preocupa aquesta situació, feu-vos voluntaris

Celebració de les delegacions catalanes del 60è aniversari de Mans Unides a Montserrat.

Per a nosaltres sempre és Nadal

Per a nosaltres, per a la gent de Mans Unides, sempre és Nadal. El nostre esperit, les nostres maneres, són sempre amb esperit de Nadal. Vivim i treballem perquè el Nadal estigui present en nosaltres i en tots aquells per als qui treballem tot l'any.

Els que tenim la sort de viure la nostra tasca amb un esperit d'entrega, des del vessant cristià, intentem portar la pau, el benestar, la joia, l'alegria de futur, a tots aquells que no han tingut la sort que hem tingut nosaltres. La sort d'haver nascut en una ciutat o poble d'arreu de Catalunya, i no a Etiòpia, al Senegal o Bolívia. «Per què jo sí i ells no?», ens preguntem molt sovint.

Celebrar de nou la vinguda del Nen Déu ens fa ser conscients que Ell ha vingut per portar la pau, la joia, l'alegria. Nosaltres ens ho hem copiat i ho fem durant tot l'any, any rere any.

Cada any ens marquem nous objectius, nous projectes, noves il·lusions.

Quan els corredors participen en una cursa, ho fan amb la il·lusió de prendre-hi part, i també, per descomptat, per guanyar. Nosaltres fem el mateix, ens involucrem en la nostra tasca amb la il·lusió de participar i compartir, però també de guanyar, per ser els primers a ajudar, són experiències inoblidables.

No tenir una passió crec que és

la pitjor malaltia. Si tens un objectiu, sigui el que sigui, i també tens passió, aleshores et llesves el doble de fort cada matí.

Tanmateix, estem lluny de fer realitat el pla de Déu a causa de la distribució injusta de la riquesa i per l'abús dels béns de la creació. Què podem fer davant d'aquesta injustícia de la qual som corresponsables?

Nosaltres també, com diu el papa Francesc, convidem les dones i els homes de bona voluntat a mantenir la mirada fixada en aquells que allarguen la mà per demanar ajuda i la nostra solidaritat.

Són els nostres germans i germanes... Déu va crear el cel i la terra per a tots. Som els homes, per desgràcia, els que hem aixecat fronteres, murs i tanques, traint el do original destinat a la humanitat sense cap exclusió.

De vegades, es fa molt difícil, es fa muntanya amunt, però, quan tens la sort que la tasca es fa amb amics, ells són els que t'ajuden a seguir, els que et donen la mà quan et falten les forces, els que no et deixen mai sol, els que sempre t'ajuden a aixecar-te i a perseverar.

Fem que el nostre Nadal continuï donant als qui tenim a prop i als qui tenim lluny la pau i l'alegria que ens donarà força, alegria i motius per seguir esperant.

Feliç i Sant Nadal 2019!

JOAN MARTÍ

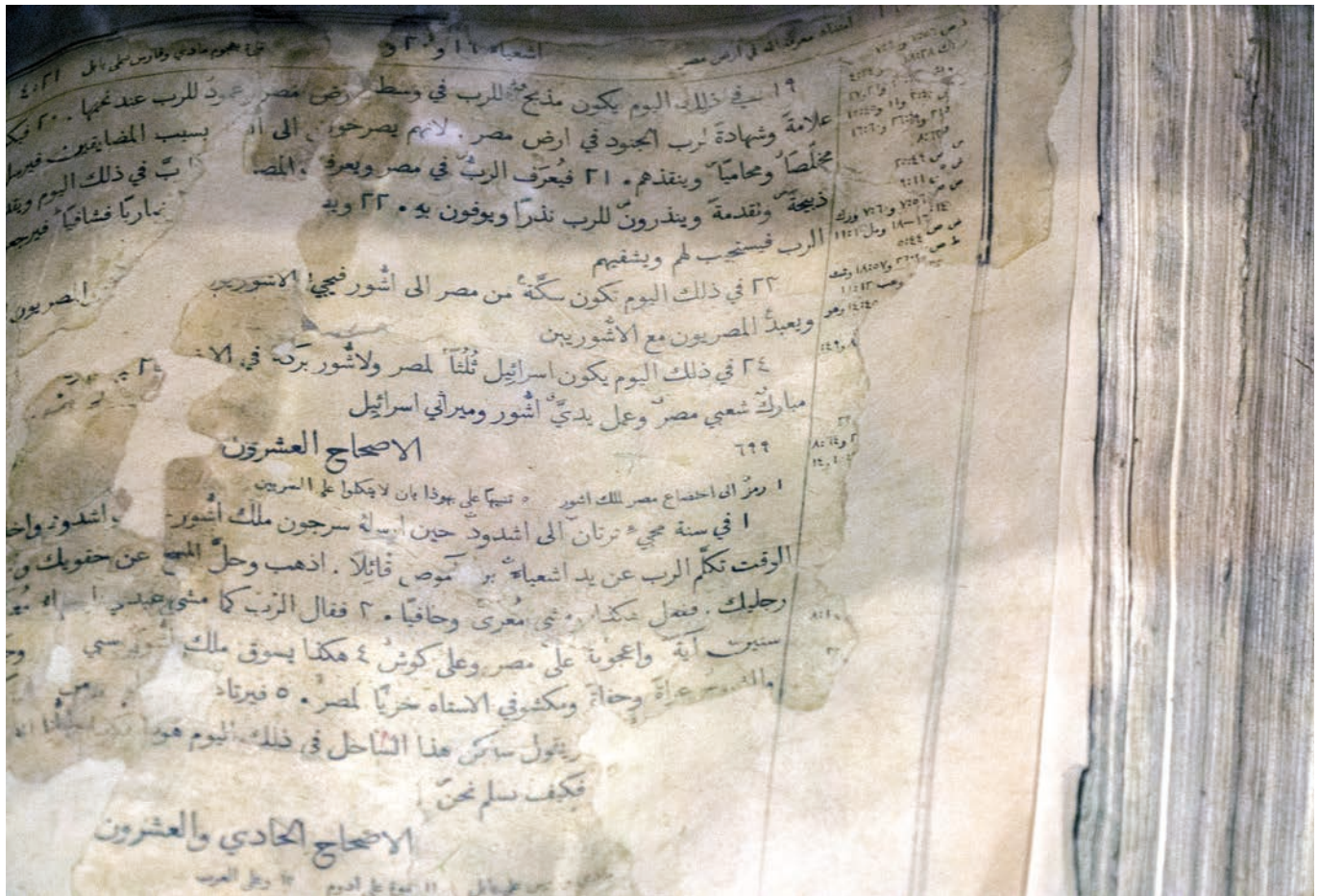
President delegat de Mans Unides de Barcelona

Egipte ressuscita la ruta de la Sagrada Família

Antiu Xixona

...turrón...turrón

Bíblia que es va trobar surant sobre les aigües del Nil el 1976.

NADER GUERGUES
«Sense la paraula del Papa de Roma, les nostres crides a visitar Egipte eren com parlar a l'aire. Ara sí que estem a punt»

Durant dos mil·lennis la tradició ha guardat a Egipte la memòria d'aquell viatge que Maria i Josep van protagonitzar per la seva geografia mentre salvaven Jesús de les urpes d'Herodes i els seus sequaços. Un periple formidable que poques persones han repetit i que avui torna a ressorgir, reconstruït sobre el renaixement que viuen els lligams entre el Vaticà i l'Església ortodoxa copta. «Per què aquesta ruta s'havia activat fins ara? Doncs principalment pels problemes que han arrossegat cristians catòlics i ortodoxos des del segle XV», reconeix en conversa amb *Catalunya Cristiana* Nader Guergues, un empresari copte i un dels artífexs que la ruta hagi tornat a la vida. «L'arribada del papa Francesc ha canviat les coses. Fins ara es posava en dubte fins i tot que l'itinerari de la Sagrada Família fos fidedigne», comenta l'exassessor del ministeri de Turisme.

El 2018 unes 200.000 ànimes van peregrinar per l'itinerari que reconstrueix parcialment les passes de Maria i Josep. L'històric viatge del Pontífex al Caire el 2017 va accelerar-ne el despertar. L'Opera Romana Pellegrinaggi, entitat oficial de la Santa Seu encarregada dels pelegrinatges, inclou des del 2018 la ruta en la seva oferta de visites per Terra Santa, juntament

amb Jordània, Israel i els territoris palestins. «Sense la paraula del Papa de Roma, la nostra crida per visitar Egipte era com parlar a l'aire. Ara sí que estem a punt», celebra Guergues.

L'evangeli de Mateu relata que «Jesucrist va viatjar a Egipte quan un àngel li va dir a Josep que el rei Herodes volia matar l'infant: «Lleva't, pren el nen i la seva mare, fuig cap a Egipte i queda-t'hi fins que jo t'ho digui, perquè Herodes buscarà l'infant per matar-lo.» Josep es llevà, prengué de nit el nen i la seva mare, se'n va anar cap a Egipte i s'hi quedà fins a la mort d'Herodes. Així es va complir allò que el Senyor havia anunciat pel profeta: "D'Egipte he cridat el meu fill."» (Mt 2,13-15).

La parella, acompanyada de Jesús i d'una serventa, va abandonar la seva llar a Betlem i va accedir a Egipte per l'actual franja palestina de Gaza. El seguici va travessar el nord del Sinai, del fronterer Rafah fins a l'actual ciutat d'Al-Arix i d'allà fins al poble d'el Farama. Els emplaçaments estan fora de l'itinerari oficial. Des de fa més d'un lustre, les forces de seguretat batallen amb militants de la sucursal local de l'autoanomenat Estat Islàmic. «En aquesta zona, ja a prop de Port Saïd, hi ha les ruïnes d'una basílica. El viatge d'anada de la Sagrada Família

està dividit en cinc etapes: el nord del Sinai, el delta del Nil, Uadi el Natrum, el Caire i el sud d'Egipte», resumeix Guergues.

La fèrtil depressió del Nil va ser la segona parada de Jesucrist. El mapa oficial marca una constel·lació de punts en aquesta àrea. Un dels primers pobles que va visitar la família va ser Bubastis, a l'actual província de Sagazig, a un 100 quilòmetres al nord-est del Caire. Allà la tradició copta sosté que l'infant va sadollar la set en una font. «La gent del poble va tractar molt malament la família sagrada, i el van deixar enrere aviat per dirigir-se cap a Musturud», evoca una guia en àrab, anglès i francès. «En àrab, Musturud és conegut com Al Mahammah, que vol dir "banys", perquè la Mare de Déu va banyar-hi el seu fill i va rentar-hi la seva roba», afegeix. L'església de Santa Maria, construïda al segle XII, va ser aixecada en aquest mateix lloc. Uns quilòmetres més enllà, a Belbis, la família es va aixoplugar sota l'ombra d'un arbre i va continuar el seu camí cap a Sammanud. En la seva destinació següent, la localitat de Sakha, el temple més antic guarda una vella relíquia: una pedra en què s'afirma que Jesús va deixar-hi impresa la planta del peu.

L'etapa del Nil tampoc no està formalment inclosa a l'itinerari. La seguretat no és un problema en una zona de *felahin* (agricultors), però la seva alta densitat demogràfica i la mateixa agricultura han fet estralls a la ruta de llocs religiosos. «Són ubicacions que necessiten encara molta feina. Hem començat la rehabilitació, però trigarà a enllestir-se. En total, són vuit les parades de la Sagrada Família que formen part en aquests moments de la visita», recalca Guergues.

El pelegrinatge comença als monestirs que formen Uadi el Natrum. Arribar a l'indret, a uns 90 quilòmetres del Caire, és una mena d'experiència mística. L'oasi de tàpies altes i palmeres despunta des de la polsegosa carretera que, emmarcada per poblets, du fins a la porta del monestir d'Al Baramus, el primer dels quatre convents que acull el complex. La zona desèrtica on resideix la vida monàstica de Uadi el Natrum —blindada per les forces de seguretat— és una depressió esquitxada per una densa d'estanys de sal. El nivell de

Mural d'unes de les esglésies que recullen el periple de la Sagrada Família.

les llacunes depèn de l'estació de l'any. Creix del desembre al març, però la resta de mesos l'aigua s'arriba a evaporar del tot. L'inhòspit erm està farcit de ressos bíblics. Maria i Josep van creuar aquestes terres en la seva fugida.

La parada següent ja està envoltada per la immensitat de la capital egípcia. Al districte de Matareya es troba el conegut com a «arbre de la Verge Maria», un recinte gestionat pel ministeri d'Antiguitats. Aquí la Mare de Déu va banyar el nounat sota les branques d'una figuera sicòmor. Dos mil anys després, un rebrot d'aquell arbre —que va néixer de l'original el 1672— rep el visitant en una erm ofegat pel soroll i el ciment de la megalòpolis egípcia.

Als barris que se succeeixen arreu del Caire, els coptes han registrat suposades aparicions de la Mare de Déu les darreres dècades. El viatge de la Sagrada Família s'atura al Caire Vell, sobre les muralles de Babilònia. En el turístic Caire copte, el pas de Maria i Josep es recorda en una successió d'esglésies, les més antigues del país. La d'Abu Serga, que data del segle IV, va ser construïda sobre una cambra

En el turístic Caire copte, el pas de Maria i Josep es recorda en una successió d'esglésies, les més antigues del país

dors del temple és la xarxa de passadissos, testimoni de les dificultats que van afrontar els cristians al llarg de la història en terra egípcia. La fugida va concloure a l'Alt Egipte, a l'actual monestir d'El Muharraq, l'església i l'altar del qual es troben excavats en una cova on la Sagrada Família va passar sis mesos i deu dies abans de rebre la crida divina. «Va ser des d'allà que van emprendre el camí de tornada a Betlem», recorda Stefanos. «La ruta és tan precisa perquè el papa Teòfil, el patriarca número 23 d'Alexandria, va deixar per escrit l'itinerari al segle IV. La Mare de Déu se li va aparèixer i li va manar que deixés registre del viatge», afegeix. Manuscrits de l'obra es guarden al monestir i a la biblioteca vaticana.

«En el viatge d'anada, es van veure obligats a fer zig-zag i evitar els camins principals perquè hi havia el perill que fossin capturats, però la tornada va ser directa. Llavors Herodes ja havia mort i van prendre el Nil i després el desert», desgrana Guergues. L'última etapa de l'anada creua per un seguit de pobles de majoria cristiana com ara El Bahnasa, Samalut, Gabal el Tair,

Malawi o Dairut el Sherif, emplaçats a les províncies de Minya i Assiut, límit del centre d'Egipte. La zona ha començat a vendre's com un destí pel qual es pot reconstruir les arrels cristianes de la terra dels faraons. Assiut es troba a uns 400 quilòmetres al sud de la capital egípcia.

Desaparegut el perill, de tornada Maria i Josep es van limitar a seguir el curs del riu. Van creuar el mont Dronka, on un monestir recorda la seva fugaç presència, i van desembarcar a la riba oriental del Nil, a les localitats de Deir el Barsha i Deir Abou Henas.

Van ser les seves darreres petjades per Egipte, la terra que els va acollir tres anys. Del seu pas i els seus 2.000 quilòmetres de recorregut encara en queden ressos escampats pel camí, en forma de coves, pedres i altres indicis de la seva presència. «Després de la mort d'Herodes, un àngel del Senyor es va aparèixer en somnis a Josep, a Egipte, i li digué: Lleva't, pren el nen i la seva mare i ves-te'n al país d'Israel, que ja són morts els qui volien matar l'infant. Josep es llevà, prengué el nen i la seva mare i va tornar al país d'Israel» (Mt 2,19-21).

subterrània en la qual la Sagrada Família va viure durant unes quantes setmanes tots just arribats a la ciutat.

Després de l'estada, la parella va emprendre el viatge cap al sud del Caire. Es dedica a preservar aquesta memòria Abu Stefanos, el sacerdot que dirigeix l'església de la Verge Maria al districte cairotà de Maadi. En aquest lloc, la família va preparar curiosament l'última etapa de la seva experiència egípcia. «Aquí s'hi van estar uns tres dies. Des d'aquí van creuar el marge esquerre del riu i va començar llavors el viatge cap al sud del país», ens explica el religiós. L'església compta amb un embarcador al lloc exacte en què Maria i Josep van pujar a la barca. «El març del 1976 aquí va passar una cosa inesperada. Va aparèixer un exemplar de la Bíblia surant a les aigües del riu. El llibre estava obert per la pàgina en què es beneeix el poble d'Egipte (Is 19,25)», narra Stefanos. L'obra s'exposa a l'interior de l'església, al costat de les relíquies de sants coptes i una iconografia que recrea el viatge de la Sagrada Família damunt d'una mula.

Un dels espais més corprene-

emiser
Facility Services
Gestionem capacitats

2020

**OBRE LES PORTES DE LA TEVA EMPRESA AL FUTUR
FELIÇ 2020 FELIÇ FUTUR**

Obre les portes de la teva vida a EMISER: a la inserció, la igualtat, l'actitud, la professionalitat... al futur. A milers de treballadors discapacitats, capaços de donar-ho tot per la teva empresa. Aquest és l'objectiu d'EMISER, Centre Especial de Treball, des de 1990. I també ha de ser el teu: incorporar al mercat laboral i a la societat a aquestes persones. Et desitgem unes bones festes, un feliç 2020 i un feliç futur.

I com cada any, et convidem a col·laborar amb nosaltres amb la Targeta Solidària per a Aliments de Càritas. Fes el teu donatiu, a partir d'1€, a www.caritas.barcelona.es/fes-un-donatiu/. Moltes gràcies.
93 846 61 11 - www.emiser.es

Càritas
Diocesana de Barcelona

JOAN PLANELLAS
I BARNOSELL

Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

L'encís del Nadal

Escoltem la veu dels àngels, escoltem l'anunci feliç. Obrim l'oïda i acollim la notícia benaurada que, encara avui, ressona així: «No tingueu por: us anuncio una bona nova que portarà a tot el poble una gran alegria: [...] us ha nascut el Salvador, que és el Crist Senyor» (cf. Lc 2,10-11).

Aquest anunci extraordinari no procedeix de nosaltres, els mortals. No l'ha inventat cap home, no l'ha engendrat cap ideologia ni cap institució terrenal. Trobem aquí «el punt essencial pel qual el cristianisme es diferencia de les altres religions [...]. El cristianisme comença amb l'encarnació del Verb» (*Tertio millennio adveniente* 6). És l'eternitat qui entra en la història, és Déu qui ve a trobar l'home per indicar-li el camí pel qual podrà arribar a ell. El cristianisme, per tant, no és la religió que cerca Déu per a poder «acostar-s'hi a les palpentes i trobar-lo» (Ac 17,27), sinó la resposta de fe al Déu que es revela i es comunica entrant en la història humana mateix. Com afirma l'Evangelí de Joan, Déu mateix «s'ha fet carn i ha habitat entre nosaltres» (1,14).

Però també, les mil veus que ressonen en l'atmosfera del nostre món, fins a quin punt possibiliten encara distingir i captar el missatge del Déu entre nosaltres? Quantes vegades el Crist que ve enmig nostre és més aviat temut i ofegat com el reclam a una veritat que hom prefereix ignorar? No és aquí el lloc per limitar-nos a una apologia de Crist. Però en la vida de cada dia, sí que hauríem d'estar en condicions de fer-la, i de convertir en testimoni per a Crist

tant la consciència de la insuficiència de l'home modern per aconseguir una estatura digna d'ell, com la profunda actualitat de la fe cristiana per la qual tots n'hem d'estar gelosos i sentir-nos-la nostra.

I hem de dir: Sí! Més que mai el món té necessitat del Crist. Més que mai el món té necessitat d'un Salvador. Ell s'ha fet present en la nostra història per tal de renovar-la. Ell ha vingut enmig nostre per tal que coneguem de veritat qui és Déu. Ell ha vingut perquè ja en aquest món puguem participar de la vida de Déu!

Però l'encís del Nadal només podrà ser captat i acollit pels qui són nets de cor, pels senzills i els humils, pels qui practiquen la justícia, per aquells cors capaços d'intuir el desengany de la falsa saviesa: aquella que porta a la bogeria de la prepotència damunt els altres per aconseguir el poder o els diners, aquella de la corrupció per omplir la butxaca, aquella del materialisme com a única justícia, aquella del plaer com a norma tèrbola prevalent sobre els deures i els destins de la vida.

Avui Jesús ens parla també des del seu pessebre, amb el seu accent inconfusible, suau i penetrant. I ens diu: «Feliços els pobres, feliços els humils, feliços els qui tenen fam i set de justícia, feliços els compassius, feliços els nets de cor, feliços els qui treballen per la pau» (cf. Mt 5,3-9); «sortosos els qui escolten la paraula de Déu i la guarden» (Lc 11,28) i «feliç aquell qui no em rebutjarà» (Mt 11,6).

Amb aquests sentiments, us desitjo un sant Nadal!

JOAN JOSEP
OMELLA OMELLA
Cardenal arquebisbe de Barcelona

L'alegria del Nadal

Ja som a les portes de la celebració del Nadal i, per ajudar-nos a viure-la, ve a tomb parlar-vos d'una narració de Mario Delpini, arquebisbe de Milà i escriptor. El llibre, amb el títol *I la papallona va volar*, inclou cinquanta-dues històries simbòliques amb un rerefons clarament cristià.

La narració número trenta-nou d'aquest llibre es titula «Les preferències de Jesús» i explica que, des que havien arribat els romans, s'havia estès per Jerusalem i els seus voltants un frenesí que alguns en deien *boom econòmic* i altres *bo-geria col·lectiva*. Els tallers havien de produir cada cop més, encara que baixés la qualitat. Ara bé, no tothom actuava d'aquesta manera. Malgrat tot, preservaven els ritmes antics, no perdien el son per multiplicar els guanys i sempre tenien present el Déu d'Abraham i el descans sabàtic.

Els artesans que estimaven la seva feina no s'amoïnaven gaire. «Mentre tinguem per viure... Beneït sigui el Senyor!» Anna, la teixidora de llana, acompanyava els fills amb

delicadesa. Ester treballava el vímet amb nervi i precisió, retallava i polia amb força les puntes perquè el cistell fos fort i no esgarrinxés ningú. I Rubèn, el pastor, cridava amablement les ovelles, en recollia la llet i, sense pressa, deixava reposar els formatges.

I va ser precisament a la porta de l'Anna on Josep, empès pel fred de la nit, va decidir trucar. «Bona dona: ha nascut el nen. Som pobres i no tenim mantes per escalfar-lo». Anna no li va preguntar si podia pagar ni si era del poble. Per escalfar el nadó, li va donar la manteta que teixia.

En sentir la veu amoïnada de Josep, també es va presentar Ester, que va escollir el cistell més gran i més bonic: «Com? No deus voler deixar pas el nen a terra o posar-lo en una menjadora? Aquí tens un bressol!»

Rubèn, el pastor, va ser gairebé investit per Josep, que buscava alguna cosa per menjar. De la cova de Rubèn en va sortir una gerra de llet acabada de muntar i un formatge tan gustós que Josep va estar

temptat de fer-li una mossegada abans que arribés on l'esperava Maria.

Mentre els negocis plens de mercaderies estaven encara tancats, cors que saben acollir a tota hora i rostres que saben somriure a cada trobada, van saber acollir Jesús, Maria i Josep.

Tant de bo que aquests dies de Nadal, Déu prepari el teu cor per poder acollir Jesús que ve a nosaltres. Ell trucarà a la teva porta sense pretensions i sense arrogància, com un pobre que viu d'allò que tu li pots donar. Feliç tu si, com l'Anna, l'Ester i el Rubèn, li pots oferir un regal preparat amb paciència i amor; feliç tu si li pots oferir el teu temps atent i amorós. Aquests són signes d'afecte que consolen més que les riqueses, són signes que els àngels aprecien i admiren.

Benvolguts germans, és quan valorem aquestes coses o acollim amb joia els altres que trobem el rostre de Jesús que ens somriu. Aquesta és la font de l'alegria del Nadal. Això és el que us desitjo a tots!

COMENTARI DE LA PARAULA

La genealogia de Jesús no s'acorda ben bé amb la genealogia del Messies

GLÒRIA MONÉS

L'Evangeli de Mateu comença amb una doble genealogia. Primerament la «Genealogia de Jesús Messies, fill de David, fill d'Abraham» (Mt 1,1-17), que consta de quaranta-dues generacions, de les quals les tres darreres no segueixen el patró ordinari: (40-42.) «Jacob engendrà Josep, amb qui, estant compromesa en matrimoni, la verge Maria va parir el Messies Jesús.» En segon lloc puntualitza: «Tanmateix, la gènesi del Messies fou d'aquesta manera: efectivament, Maria estava compromesa en matrimoni amb Josep», repetint de nou el que ja sabíem. Les espalsalles jueves suposaven un compromís ben real, de manera que al promès se l'anomenava «marit», i no podia quedar lliure a no ser amb el «repudi». Josep s'adona que Maria està encinta abans de conviure junts i, com que era un home just, decideix repudiar-la en privat, i no lliurar-la al rigorós procés de la Llei, la lapidació (Dt 22,20). L'evangelista ha tingut cura de situar l'anunci de l'àngel a Josep en un cert estat de somnolència espiritual, «se li apare-

gué en somnis... quan es despertà de la son». L'anunci de l'àngel l'assenyala: «Josep, fill de David, no tinguis por de prendre amb tu Mariam, la teva dona.» A continuació el forneix d'una explicació: «Perquè el que ha estat engendrat en ella és un do de l'Esperit Sant.» No dona més explicacions sobre la manera com ha quedat encinta. Josep, això sí, hi tindrà un paper capital: conferir a l'infant la filiació davídica: «li posaràs el nom de Jesús», que vol dir en hebreu «Jahvè salva»: en efecte, «ell salvarà el seu poble dels seus pecats». Segons Mateu, el nom l'hi imposarà Josep (segons Lc 1,31, en canvi, serà Maria). L'àngel Gabriel (Lc 1,19.26), com a bon coneixedor de l'Esclatua, el forneix d'un criteri d'autenticitat: «Tot això va succeir perquè es complís el que havia estat predit pel Senyor per mitjà del profeta Isaïes: "La verge quedarà encinta i parirà un fill, i li posaràs el nom d'Emmanuel, que traduït significa 'Déu amb nosaltres.'»

JOSEP RIUS-CAMPS

Teòleg i biblista / riuscamps@yahoo.es

CONSULTORI BÍBLIC

IGNASI RICART

Claretia i biblista

Des de quan els cristians celebrem Nadal?

Nadal (llatí *natalis dies*, «dia del naixement»). Festa que commemora el naixement de Jesús inscrita al calendari eclesiàstic en l'any 354 a Roma. Originalment, la festa de Nadal va ser el resultat de la cristianització d'una festa del sol que se celebrava a l'imperi romà durant el solstici d'hivern: la festa del «sol invicte», el sol còsmic, que ja comença a triomfar sobre l'hivern i la nit. El va substituir com a motiu de festa el Sol que neix de dalt, Crist Jesús, nascut a Betlem de Judà. A l'Orient, els creients cristians subratllen el misteri de la unió del diví i de l'humà que caracteritzen la persona de Jesús.

Celebrem aquesta festa, no tant com un aniversari històric entranyable, sinó sobretot com la presència viva del misteri d'aquest naixement a Betlem de Judà: el «Déu-amb-nosaltres», ara ressuscitat i gloriós segueix estant enmig del seu poble i li comunica la gràcia específica del seu naixement, esdeveniment sempre nou cada any: «avui ens ha nascut de nou el Salvador per comunicar-nos la seva vida divina», amb la convicció que hi ha un admirable intercanvi: Déu es fa home (ésser humà), perquè l'home arribi a compartir la vida de Déu. La Paraula no és una paraula teòrica sinó que fa un ésser humà que ens parla com un germà i ens diu com és Déu. Ja no estem sols desorientats caminant en la història. Som la família de Jesús, fill encarnat en el si de Maria.

PER A CONSULTES:

REDACCIO@CATALUNYA
CRISTIANA.CAT

Diumenge IV d'Advent

Lectura primera

Is 7,10-14

La noia tindrà un fill i li posarà Emmanuel

Lectura del llibre d'Isaïes:

En aquells dies, el Senyor digué a Acáz: «Demana al Senyor, el teu Déu, un senyal prodigiós, tan avall com vulguis, a les profunditats del país dels morts, o tan amunt com vulguis, dalt al cel.» Acáz respongué: «No en vull demanar cap; no vull temptar el Senyor.» Llavors digué Isaïes: «Escolteu, doncs, casa de David: No en teniu prou de fer-vos pesats als homes que fins us feu pesats al meu Déu? Per això el Senyor mateix us donarà un senyal: La noia tindrà un fill i li posarà Emmanuel.»

Al·leluia

Mt 1,23

La verge tindrà un fill, i li posaran Emmanuel, que vol dir Déu-és-amb-nosaltres

Salm responsorial

23

És del Senyor la terra i tot el que s'hi mou,
el món i tots els qui l'habiten.
Li ha posat els fonaments dins els mars,
i les bases, a les fonts dels rius.

*R. Ha d'entrar el Senyor,
el rei de la glòria.*

Qui pot pujar a la muntanya del Senyor?
Qui pot estar-se al recinte sagrat?
El qui té el cor sincer i les mans sense culpa,
que no confia en els déus falsos. *R.*

Rebrà benediccions del Senyor,
rebrà els favors del Déu que salva.
Aquests són els qui venen a buscar-vos, Senyor,
per veure-us de cara, Déu de Jacob. *R.*

Lectura segona

Rm 1,1-7

Jesucrist, del llinatge de David, Fill de Déu

Lectura de la carta de sant Pau als cristians de Roma:

Pau, servent de Jesucrist, cridat a ser apòstol, destinat a anunciar la bona nova de Déu, que ell ja havia promès pels seus profetes en les escriptures santes. Aquesta bona nova es refereix al seu Fill Jesucrist, Senyor nostre, el qual, pel seu llinatge humà, nasqué de David, però per l'esperit que santifica va ser constituït Fill poderós de Déu des que va ressuscitar d'entre els morts. Per ell he rebut el do de ser apòstol, missioner del seu nom a gent de tots els pobles, perquè siguin obedients a la fe. Entre aquests hi sou vosaltres, que Jesucrist ha cridat. Als cristians de Roma, estimats de Déu, cridats a ser-li consagrats, us desitjo la gràcia i la pau de Déu, Pare nostre, i de Jesucrist, el Senyor.

Evangelí

Mt 1,18-24

*Jesús naixerà de Maria,
l'esposa de Josep, fill de David*

Lectura de l'evangelí segons sant Mateu:

Jesús, el Messies, vingué al món d'aquesta manera: Maria, la seva mare, promesa amb Josep, abans de viure junts es trobà que esperava un fill per obra de l'Esperit Sant. Josep, el seu espòs, que era un home bo, no volent fer-ho saber públicament, es proposava de desfer en secret l'acord matrimonial.

Mentre ell hi pensava, se li aparegué en somni un àngel del Senyor que li digué: «Josep, fill de David, no tinguis por de prendre a casa teva Maria com a esposa. És cert que ella ha concebut per obra de l'Esperit Sant; ha de tenir un fill i li has de posar el nom de Jesús, perquè ell salvarà dels pecats el seu poble.» Tot això va succeir perquè es complís el que el Senyor havia anunciat pel profeta: «La verge tindrà un fill, i li posaran Emmanuel», que vol dir Déu-és-amb-nosaltres. Josep es despertà i, complint el que l'àngel del Senyor li havia manat, la prengué a casa com a esposa.

Calendari de la setmana

Lectures de la missa, santoral i altres celebracions

(CICLE LITÚRGIC A; FERIAL I)

TEMPS D'ADVENT I DE NADAL

(SALTERI: SETMANA 4)

Desembre

22. DIUMENGE

Diumenge IV d'Advent, Morat. Lectures: Isaïes 7,10-14 / Salm 23 / Romans 1,1-7 / Mateu 1,18-24
SANTORAL: Francesca-Xaviera Cabrini, rel. i fund.; Helena, rel.; Zenó, mr.

23. DILLUNS

Fèria, Morat. Lectures: Malaquies 3,1-4;4,5-6 / Salm 24 / Lluc 1,57-66
SANTORAL: Joan de Kety, prev.; Sèrvul el Paralític; Victòria, vg. i mr.

24. DIMARTS

Fèria, Morat. Lectures: 2 Samuel 7,1-5.8b-12.14a.16 / Salm 88 / Lluc 1,67-79
SANTORAL: Adela, ab.; Delfi, b.; Irmina, rel.

Comença el temps de Nadàl

25. DIMECRES

Nadal del Senyor (S), Blanc. Lectures: Isaïes 9,2-4.6-7 / Salm 95 / Titus 2,11-14 / Lluc 2,1-14
SANTORAL: Anastàsia, mr.; Eugènia, vg. i mr.

26. DIJOUS

Sant Esteve (F), Vermell. Lectures: Fets 6,8-10;7,54-60 / Salm 30 / Mateu 10,17-22
SANTORAL: Dionís, p. i mr.; Zòsim, p.

27. DIVENDRES

Sant Joan Evangelista (F), Blanc. Lectures: 1 Joan 1,1-4 / Salm 96 / Joan 20,2-8
SANTORAL: Nicaret, vg.; Teodor, monjo.

28. DISSABTE

Sants Innocents (F), Vermell. Lectures: 1 Joan 1,5-2,2 / Salm 123 / Mateu 2,13-18
SANTORAL: Abel; Dòmina, vg. i mr.

El Sant 22 DESEMBRE

Santa Francesca-Xaviera Cabrini

Els processos migratoris han estat constants al llarg de la història de la humanitat. Quan es produeixen de manera massiva solen comportar desarrelament i dificultats per inserir-se a la societat d'acollida. En aquest context de marginació i patiment no han faltat cristians que s'han sentit cridats a ajudar-los, com ara santa Francesca-Xaviera Cabrini (1850 – 1917). Aquesta mestra de la Llombardia va sentir des de jove la crida a la vida religiosa i aconsellada pel seu rector i pel bisbe va fundar juntament amb altres companyes les Germanes Missioneres del Sagrat Cor. L'any 1889 el Papa les va enviar als Estats Units, per tal que atenguessin la creixent comunitat d'immigrants italians, que sovint malvivien als suburbis de grans ciutats com ara Nova York i Chicago. Una vegada a Amèrica, santa Francesca-Xaviera va començar a teixir una gran xarxa d'atenció social i espiritual que incloïa escoles, hospitals i orfenats. En pocs anys va obrir més de seixanta centres d'ajuda als immigrants arreu dels Estats Units i també a l'Argentina. Canonitzada el 1946 per Pius XII, va ser la primera santa nord-americana i és la patrona dels migrants.

Rescatar l'Advent de Jesús

MERCÈ SOLÉ

Membre de l'ACO i del Centre de Pastoral Litúrgica de Barcelona (msolety@gmail.com)

No deixa de sorprendre'm que l'Advent dels cristians resulti ser força més curt que l'advent del déu-consum. Molt abans que s'acabi l'any cristià, a molts llocs ja s'han posat i potser encès els llums nadalencs, ja estem enfarfegats de publicitat, i potser ja tenim l'agenda plena d'àpats de Nadal. El Déu consum arriba amb tota la seva esplendor, mentre que el Déu Jesús queda o bé reclòs a la perifèria (potser és el seu lloc natural: Jesús ve per als perifèrics!) o bé guarnit d'atributs que no li són propis i que costa destriar.

Per a la gent més de missa, o amb més ganes de viure a fons la fe, indubtablement la magnífica litúrgia de l'Advent ens ajuda a centrar-nos en la vinguda de Jesús i en el seu significat. Però per a qui viu el Nadal només com una tradició cultural, l'entorn de consum (que per a moltes famílies sense recursos pot ser cruel) i el nadal-disney (en què tot es resol i obligatòriament toca ser feliç) aconseguen abocar-nos a la buidor consumista o a la tristesa de constatar que el nostre patiment persisteix.

Per això, voldria posar l'accent en unes tradicions que no són pròpiament litúrgiques, però que contribueixen a fer visible l'Advent de Jesús en el nostre món. Una d'elles és el pessebre. Us recomano vivament la lectura de la carta apostòlica del papa Francesc sobre el tema (*Admirabile signum*). De fet, en un context on potser el fet cristià no és ben rebut, la fragilitat d'un nen nascut en una menjadora d'una parella sense possibles, obligada a fer els tràmits burocràtics de l'imperi malgrat l'avançat

embaràs de la mare, no pot ofendre ningú. Connecta directament amb la gent que és sensible, per exemple, a les condicions en què tantes dones refugiades i immigrants han de parir. Una prova d'això són els pessebres que recorren les xarxes socials de cristians i de no cristians. N'hi ha un en què Josep, Jesús i Maria ocupen cadascun una gàbia igual que les que s'utilitzen amb els immigrants que intenten travessar la frontera dels Estats Units. Un altre exemple és el sempre polèmic pessebre de l'Ajuntament de Barcelona. Amb més o menys encert estètic, ni que sigui només per la polèmica, aconseguen posar damunt la taula el sentit del Nadal.

Una cosa semblant passa amb la corona d'Advent. Un amic em va enviar les fotografies de la benedicció de corones que van fer a la plaça del seu poble, davant l'Església. Múltiples corones, una benedicció senzilla, música, una festa popular. Igualment hi ha qui beneeix les imatges familiars del nen Jesús, seguint la tradició de moltes famílies llatinoamericanes. I hi ha qui envia felicitacions de Nadal per via digital o en paper. Aquests petits costums es poden aprofitar per transmetre el missatge de Jesús amb creativitat. Pessebres, nades, corones d'Advent, imatges del nen Jesús, calendaris d'Advent, són una bona ocasió per introduir pregàries personalitzades, per fer viure el sentit de l'espera de Jesús, per recordar els més pobres. Aprofitem-les per irradiar a les nostres perifèries el que rebem de la litúrgia de l'Advent.

Postals des d'Andalusia

La Gran Notícia de la història

Arriba la Gran Notícia de la història, la que la divideix en dues meitats: abans de Crist i després de Crist. Va ser anunciada i transmesa des de les ones celestes pels àngels, els primers periodistes especialitzats en informació religiosa: «No tingueu por! Avui, a la ciutat de David, us ha nascut un Salvador, el Messies, el Senyor.»

La Gran Notícia després serà explicada de mil maneres. Em quedaria amb el breu poema de Gloria Fuertes, tan tendre, tan senzill, anunciant el Nadal: «*Quando todas las esperanzas estaban enterradas, todas las fuentes secas, todas las preguntas calladas, todos los fuegos apagados, entonces, en medio de la noche, la débil fuerza de una semilla rompió la costra de la tierra.*» Em quedaria amb les paraules que el papa Francesc va triar, per a una felicitació natalenca: «Exultem en el dia de la nostra salvació.» Em quedaria amb els versos poètics de Tagore: «Milers de vegades un infant ha esdevingut rei. Però només una vegada a la història un rei ha esdevingut infant.»

Des de la riba de la fe i de l'esperança, a tots vosaltres, lectors i lectores, «Bon Nadal», «Feliç Pasqua de Neu». Ja fa més de vint segles se'ns va formular aquesta invitació tan bonica: «Anem, doncs, a Betlem, i veiem què hi ha passat i que el Senyor ens ha comunicat.» I no oblidem: «Déu es fa home per a aquells que senten més la necessitat del seu amor i en demanen la proximitat.» I tot el millor per al 2020 en aquesta hora d'incerteses i responsabilitats!

ANTONIO GIL
Sacerdot i periodista

Poemes

Nadal, per sempre al nostre cor!

Festa d'amor és el nostre Nadal!
Jesús ens torna a la cita esperada
amb un goig que ens reneix altra
vegada
en un renou de pau que ens ve de
dalt,

Que ens acull, engrandeix, i ens
dona prova
que hi ha un Déu bondadós que
ens purifica
en constant successió, i ens
magnifica
si escoltem seguidors la Bona
Nova.

Després del merescut descans
del viure,
per un altre Nadal, que ha de ser
etern.
Sense un dia concret i sense
hivern,
i amb l'amor de Jesús en un con-
viure!

MONTSERRAT BALAGUER TARIBÓ
Barcelona

Silenci i pau

Jesús, mirant-nos des del seu tron
d'amor.
Nosaltres, pregant i deixant-nos
estimar...
Jesús, que ens estima fins a l'ex-
trem...
Nosaltres, a voltes distrets per
qualsevol fotesa.
Déu és amor! Déu és aquí!
Com passar de llarg, si hi és pre-
sent, perquè ens estima?
Jesús és aquí! L'amor és aquí!
I a l'entorn regna el silenci,
i la pau tot ho embolcalla...
El nostre Déu és Déu de pau.
Gràcies per tot, oh Senyor!
Gràcies per tot, Vós sou l'amor!

GNA. NÚRIA VIÑOLAS
Cornellà de Llobregat

Les figures del pessebre

L'arcàngel va anunciar a Maria
seria mare del Salvador,
i així dintre seu acollia
el Déu fet home, amb amor.
A partir d'aquell moment
Mare de Déu li diem.

A Josep l'espòs de Maria
un àngel li va revelar
allò que ell no entenia,
i a mare i fill va cuidar.
Perquè en Déu va confiar,
i com l'home just recordem.

A Betlem, gent poc amable,
a casa no els han acollit,
però el bou el seu estable,
generós l'ha compartit.
Donem sempre acolliment,
que ocasions sempre en tindrem.

La mula des de Natzaret
pel viatge els ha ajudat,
ara els escalfa del fred
i està sempre al seu costat,
i si a Egipte han d'emigrar
també al seu costat la veurem.

Però la figura principal
que al pessebre cal posar,
i és el centre del Nadal,
és el Déu que va baixar
i prengué el cos d'un infant
perquè a prop sempre el tindrem.

DANIEL PINYA I BATLLEVVELL
Sabadell

Cartes

Llums de Nadal

Els pobles i ciutats s'han omplert de llum creant aquest ambient càlid i festiu per al Nadal. En uns temps precisament no gaire optimistes, la celebració d'aquestes festes, de significat tradicionalment cristià, ens ha d'ajudar a aconseguir entre tots aquesta pau que tant necessita el nostre món. Que la llum de Nadal no sigui només ornamental. Que il·lumini la ment de tots els que governen i el cor de tots els homes perquè desapareguin aquestes ombres d'egoisme, de mala entesa, d'afany de poder, que fan tant de mal a l'anhelada convivència fraterna.

LOURDES CAMPS CARMONA
Barcelona

El meu Nadal

Vinc del tanatori. Mercedes, faltava poc perquè fessis 97 anys. La teva alegria i senzillesa estan molt presents.

Com disfrutaves amb les coses petites! Arribo a casa i busco aquell escrit on vas escriure el que el teu cor sentia per Nadal i que vull compartir: «Els carrers ja estan il·luminats, tot són llums, colors i aparadors plens de festa. Tot és un somni de color de rosa. No deu ser un maquillatge?

»Arribo a casa, miro el meu petit pessebre i tot és senzillesa. El tros de paper de plata és un riu, hi ha un pont, un pescador i una pastora que renta. També hi ha uns pastors que cuiden el ramat als qui es va aparèixer l'àngel Gabriel i els va dir: "No tingueu por, perquè aquesta nit ha nascut el Rei del Cel." I les figuretes obren camí cap a la cova, tots hi porten

presents i s'agenollen per adorar-lo. Totes les campanes del món tritllegen i el meu cor es desborda. "Per Nadal cada ovella al seu corral", que vol dir que aquest dia s'ha de passar a casa, en família. Ens fem regals, que poden ser abraçades. Aquest dia tan especial els cristians d'arreu del món l'anomenem Nadal.» Gràcies, Mercedes.

PILAR PEÑA SAIZ
Barcelona

Les golfes de la plaça Sant Jaume

La senyora Colau ens hauria donat una gran sorpresa si a la plaça Sant Jaume hi hagués posat el pesse-

bre que l'Associació de Pessebristes de Catalunya, amb una tradició de 150 anys, exposa al Museu Marés, i que és un treball artesanal i artístic de gran prestigi arreu.

Aquest any ens ha recordat les golfes on guardàvem tots els records, però no han tingut el detall de posar ordre i harmonia entre els elements.

El Nadal, per als cristians, és la festa més familiar i entranyable.

Aquí hi veiem el reflex de la societat actual on cadascú va pel seu compte.

Josep i Maria van perdre Jesús al temple i el van trobar al tercer dia. Tant de bo que tots el trobem abans de Nadal. Així li ho demanarem.

M. ANTÒNIA GARCÍA
Barcelona

Podeu enviar les cartes a:

redaccio@catalunyacristiana.cat

RIFER ROCAFER

CAMPANES RELLOTGES MEGAFONIA

BON NADAL

COLUMNA DIGITAL AUTOAMPLIFICADA

COBREIX FINA A 30 METRES

NOVETAT

FOCUS
Distància cobertura màxima: 30 m

ANGLE
Àngulo d'incidència màx.: 45 m

DELEGACIÓ GIRONA:

C/Canonge Dorca 37
17005 Girona
Tel: 972.22.01.55
Fax: 872.033.718
info@rifersl.com

DELEGACIÓ BARCELONA:

C/Llull 321, edifici cinc 22@
08019 Barcelona
Tel i fax: 93.311.72.01
info@rocafer.com

DELEGACIÓ TERRASSA:

Tel. 616.90.90.01

Històries de solidaritat

Paraules de vida

Amb Emili Pacheco

Diumenges,
de 5.30 a 6 h

© Teresa Masdeu

La primera joguina del Nen

MARIA DEL CARME BIGORRA I
MARIA JOSEP SALVADÓ

A la Martina, la petita rateta, li va faltar ben poc perquè el petit cor se li parés. La seva cursa davant d'un gat enorme havia estat maratoniana.

Tot va començar cap al tard, quan un home amb barba que es recolzava en una canya molt alta va acompanyar la seva dona fins al fons d'aquells baixos. Va encendre un llumet d'oli i dues maragdes es van veure en la foscor.

«Ja ets meva», va pensar el gat, traient la seva llengua vermella i rasposa, tot llepant-se els bigotis. «Mmm!!! Que tendreta...»

La rateta, que amb prou feines mesurava un pam del cap fins a la cua, i era molt entenimentada, sabia que havia de prendre una decisió a correuita: l'hi anava la vida, i ella només en tenia una.

—Seu, esposa meva, reposa, la nit pot ser molt llarga —va dir ell. —Tens raó, la darrera part del camí se m'ha fet molt feixuga. Només necessito un glop d'aigua i esperar...

Mentre la Martina corria i corria buscant un amagatall, la canya, fent un gran terrabastall, va caure a terra.

—Les presses no són mai bones —va dir ella—. Ens hauria pogut caure al cap.

—No et preocupis, dona —li va respondre—. Aquesta vegada la penjaré en un clau.

Per segona vegada, el petit cor de la Martina va batejar de forma accelerada. Les seves potetes li van fer figa i, rodolant com una bola, de cop i volta es va trobar dins de la foscor d'un forat. «Soc a la gola del gat!», va pensar, i es va desmaiar.

I l'espera va esdevenir vida i el plor del Nen va arribar a les orelletes rosades de la Martina. Aquesta va tornar en si. I, si no fos perquè els pares estaven atrafegats posant el bolquer al nadó, molt probablement haurien vist que dos ulls negres, com agulles de cap, els miraven meravellats.

Els pares no la van veure, no, però el seu enemic, fent un gran salt, es va llançar per damunt d'uns sacs amb les urpes esteses. «Ja ets meva», va pensar el gat, i com si el temps quedés en suspens, el gat va volar a càmera lenta.

Una força desconeguda va fer que la Martina, perdent la por, es llancés al buit. Va aterrar en un tou de palla i va sentir una flaire indescriptible. I ensumant, s'hi va apropar. Unes tendres manetes li van fer niu. La rateta es va adormir sentint que el cor de l'univers batejava a prop seu.

El bé, per petit que sigui sempre, sempre, guanyarà el mal.

EL CONSULTORI

PREGUNTES I RESPOSTES SOBRE
DOCTRINA I MORAL
pel Dr. Joan Antoni Mateo

Un món feliç

Estic llegint alguns llibres sobre transhumanisme i ho trobo fascinant. Poder allargar la vida en aquest món molts anys, guarir tota mena de malalties amb la manipulació genètica... Serà possible tot això?

Potser aquests llibres que llegeix només li pinten la cara bonica d'aquest complex fenomen que anomenem «transhumanisme». Li recomano un bon llibre d'un reconegut expert: *La nueva era de la humanidad*, de Pascal Picq. Aquest assagista ens explica bé els pros i contres de tot això. I afegeix que els transhumanistes ja preveuen avui que, amb l'augment de les desigualtats, hi haurà elits que es podran permetre viure molt i altres, la majoria, no. Ja veu que no és tan bonic com sembla. També parlant de la creixent dependència de les màquines, adverteix que la humanitat anirà caient en un confort autodestructiu. Avui ja podem constatar que l'augment de la tecnologia no implica augment de la felicitat i benestar per a tothom. Potser, més que aquest món que se'ns presenta perfecte, ens convé un retorn a l'humanisme i, concretament, a un humanisme cristià que toca de peus a terra i parteix d'una visió de l'ésser humà molt realista, amb les seves grandeses i misèries, sota la llum definitiva de la fe en Jesucrist. Un gran perill que s'amaga en certes versions del transhumanisme és la vella pretensió de ser com déus, de prescindir de Déu, de pensar que podem decidir alegrement el bé i el mal a esquenes de la realitat. Una renovada versió del pecat original que, lluny de fer-nos immortals i poderosos, ens enfonsa en la finitud i el mal i porta l'home al més gran esclavatge. Negar la nostra creaturalitat i els nostres límits equival a construir la casa damunt la sorra amb l'esfondrament assegurat. Potser, com deia magistralment Gustave Thibon, el gran pecat dels nostres temps ha estat voler construir el cel a la terra, i no pas en el sentit de millorar les nostres condicions de vida sinó de voler substituir la felicitat del món venidor per un cert benestar en la vida present. Cal estar molt atents en aquest gran debat que ja ha començat. Ens hi juguem molt!

PER ENVIAR CONSULTES

AL DR. MATEO:

elconsultori@hotmail.com

Ap. de correus 121-25620 Tremp (Lleida).

MAC

L'escriptor Carles Torner publica «Vint-i-set Nadals i un rei»

«El Nadal és incombustible»

Carles Torner, doctor en Ciències de l'Educació, és director executiu de l'associació d'escriptors PEN Internacional, amb seu a Londres. De la seva producció literària, cal destacar els poemaris *Els límits de la sal* (1985), *L'àngel del saqueig* (1990), *Viure després* (1998) i *La núvia d'Europa* (2008). També és autor, entre altres, de la novel·la *L'estrangera* (1997) i de l'assaig *Shoah, una pedagogia de la memòria* (2002). Acaba de publicar *Vint-i-set Nadals i un rei*, d'Edicions 62. Publiquem un fragment del poema *Cent nadals* a la portada del nostre número de Nadal.

«Vint-i-set Nadals i un rei» té una gènesi singular. Feu-nos-en cinc cèntims.

L'any passat, després de visitar Jordi Cuixart a la presó durant l'Advent, vaig escriure una nadala on l'àngel ens anunciava que no hem de tenir por. La nadala va agradar als amics i amigues que la van rebre, va circular força a través de les xarxes socials i un parell de publicacions la van reproduir. Em va agradar que el poema parlés a tantes persones. Així que durant les vacances de Nadal vaig mirar quantes nades havia escrit i vaig adonar-me que n'havia enviat una cada any des del 1990. Podien formar un llibre. Hi vaig posar per títol *Vint-i-set Nadals i un rei*. El rei és Baltasar, el rei negre, a qui dedico l'últim poema.

Com definiria les seves nades?

Al títol del llibre faig l'ullet a Josep Vicenç Foix i els seus *Onze Nadals i un cap d'any*. Foix deia que era un investigador en poesia. Jo, modestament, també m'ho plantejo així, amb la nadala de cada any investigo què signifiquen l'Advent

i el naixement de Jesús a Betlem, la persecució d'Herodes, la visita d'uns «savis d'Orient vinguts a adorar». Busco què significa per a mi, per a nosaltres que som lectors de poesia catalana, per a la nostra societat, el nostre món actual. I em deixo portar pels versos.

El lector que s'hi acosti, què hi trobarà?

Poemes dedicats gairebé a cadascun dels personatges de les narracions evangèliques. Dedicats a Zacaries, que descobreix alhora que espera un fill i que s'ha tornat mut. A Maria de Natzaret, que espera un anunci i no sap com serà. A l'àngel, que dubta com ha de traduir el missatge perquè l'entenguin els pastors. Al bon Josep, que medita la matança dels innocents des de l'exili d'Egipte, després de salvar l'infant. També n'hi ha diversos que parteixen dels moments familiars vinculats al Nadal: fer el pessebre amb els fills, llegir la paraula de Déu en família...

Són unes nades que interpel·len el lector, atès que s'hi reflexionen situacions punyents com ara la immigració, la guerra, la presó, la pobresa...

Perquè la investigació poètica del Nadal la faig des del present. El poema dedicat a Baltasar el vaig escriure en plena tragèdia dels refugiats que volen travessar la Mediterrània mentre Europa els gira l'esquena amb una violència brutal. El dels presos que «veuran la llum» el vaig redactar fa cinc anys tot organitzant una campanya internacional en defensa d'escriptors empresonats. El telegrama foixià del 2012 el vaig escriure en plena campanya per aturar aquells desnonaments salvatges.

Un bon llibre per llegir, i reflexionar, durant aquest Nadal.

«Brúixola»

«Àngel, recordes quin és el rumb?»

La figureta, al clot de la mà,
obre les ales, sacseja els rulls,
no parpelleja i et mira als ulls.
Llavis d'argila, intenta parlar
i diu: «Els presos veuran
la llum.»

«La denúncia i la lloança van de bracet en la tradició dels evangelis on arren les nades. Hi ha moltes maneres de fer-ho. Per exemple, tots els pares sabem que una manera bonica de celebrar el naixement d'un infant és cantar-li una cançó de bressol. Al llibre se n'hi poden trobar quatre, de cançons de bressol. La *Cançó de bressol de colors* és la que jo cantava cada nit als meus fills quan eren petits.

I per celebrar també. La denúncia i la lloança van de bracet en la tradició dels evangelis on arren les nades. Hi ha moltes maneres de fer-ho. Per exemple, tots els pares sabem que una manera bonica de celebrar el naixement d'un infant és cantar-li una cançó de bressol. Al llibre se n'hi poden trobar quatre, de cançons de bressol. La *Cançó de bressol de colors* és la que jo cantava cada nit als meus fills quan eren petits.

La societat actual ha convertit el Nadal en la gran festa del consumisme. Als cristians ens han arrabassat el Nadal?

El Nadal és universal, és el misteri del Naixement. I aquest misteri ho resisteix tot. És incombustible. Ho és per als cristians i per a tothom que s'hi acosti des de la vida interior. La força dels textos evangèlics i la celebració del Naixement amb el pessebre, des que Francesc d'Assís la va inaugurar, són irrompibles. Resisteixen totes aquestes cançonetes edulcorades, les manipulacions de la publicitat i l'exaltació del consum. Els poemes de Nadal, és clar, han d'esquivar i fins i tot poden denunciar tota aquesta

mentida. Gràcies a Déu, per fer-ho tenim la tradició dels poemes de Nadal i podem arrelar-nos en Verdguer, Maragall, Carner, Manent, Foix, Garcés, Sarsanedas o Marçal. O en poetes actuals com Comadira o Casasses. O en la bella *Nova lletra al Cant dels ocells* de Clementina Arderiu.

Què cal fer per retrobar-ne el sentit més cristià?

Cadascú pot trobar la seva manera de deixar-se tocar per l'Advent, per l'anunci que ens arriba del Príncep de la Pau, sobretot ara que els catalans vivim una forma brutal de violència, amb els nostres dirigents polítics i socials a la presó o a l'exili. Una manera de retrobar el sentit del Nadal és viure a fons totes les mediacions que tenim per acostar-nos-hi: la celebració litúrgica, les figuretes del pessebre, el cant dels salms, un *Messies* de Händel... I també les nades, pensant que, com deia Josep Vicenç Foix, els poetes volen ser «pelegrins de l'invisible». Es tracta de buscar, amb la lectura dels poemes, com reviu l'alegria del Naixement i d'investigar amb els versos el misteri del Nadal.

Un Nadal de cinema

Nadal, defugint estereotips comercials, podem situar-lo entre la vigília o un parell de dies abans — quan es fan els preparatius— fins a l'endemà de la festa —dia de Sant Esteve. No només entre els cristians, sinó també en altres cultures, té un significat especial, amb l'exaltació d'uns valors universals: l'amistat, la pau, la família, la fraternitat...

L'ambient de la celebració del naixement de Nostre Senyor fa molts segles que va travessar els murs de les esglésies i va sortir enllà, com ara els pessebres, sorgits de la iniciativa de sant Francesc d'Assís, el 1223; els cants nadalencs, que emanen de fonts litúrgiques; nombroses obres pictòriques o les representacions teatrals dels *Pastorets* a casa nostra.

El cinema, com a expressió artística més moderna, no va tardar a sumar-se a la representació del naixement del Messies, si bé les pel·lícules inspirades en l'època del naixement, o amb aquest com a rerefons, són poques comparades amb les del cinema mut del 1898, de Georges Catot i Louis Lumière.

Tenim *Jesús, el niño Dios* (1971), del mexicà Miguel Zacarías, o *La història del Nadal* (2006), de Catherine Hardwicke, estrenada a Espanya com a *Natividad*, pel·lícula estatunidenca filmada a Albacete, el Marroc, Roma i a la regió italiana de la Basilicata.

Però el gruix de la filmografia nadalenca, en especial de la factoria americana, gira a l'entorn de la festa del Nadal i pivota sobretot en l'eix d'un personatge: Santa Claus o Pare Noel, com vulgüeu anomenar-lo.

Infininat d'històries cinematogràfiques nadalencs tenen el simpàtic, però a estones malhumorat, barbut i panxut com a protagonista. Des de *Miracle on 34th Street* (1947), de George Seaton, estrenada aquí com *De ilusión también se vive*, o com a personatge secundari

a *It's a wonderful life* (*Que bonic que és viure*, 1946), de Frank Capra, ens van fer descobrir a tota una generació el Nadal a l'americana, amb el Pare Noel i l'arbre amb boletes.

De versions modernes en surten cada any: *Historias de Navidad* (1983), *Vacances de Nadal d'una boja família americana* (1989), *¡Vaya Santa Claus!* (1994), *Family man* (2000) o el *Conte del Nadal* (2009), que, si fa no fa, és fidel a la història original de Charles Dickens.

Sense entrar en el camp del cinema d'animació, del qual no parlem en aquest article, molts dels grans èxits —amb *remakes*— s'han ambientat en temps nadalencs: *Gremlins* (1984), les versions que s'han fet de *Home alone* (*Sol a casa*, 1990 i 1992), *El retorn de Batman* (1992) o fins i tot *Eduardo Manostijeras* (1990).

Aquest to fantàstic també va arribar aquí amb Àlex de la Iglesia a *El día de la bestia* (1995), potser indicativa que els darrers anys el cinema amb rerefons nadalenc s'ha anat envoltant d'una cortina entre allò irreal i allò fantàstic, com fugint dels antics contes morals que ens oferia la literatura i el primer cinema. El d'ara, en lloc de repartir regals, regalima tolls de sang o ga-

Una imatge del film «De ilusión también se vive».

nivetades. El cinema espanyol està majorment ambientat a Madrid, com és el cas de l'esmentat *El día de la bestia*, però és més ensucrat i amb consideració moral.

¡*Se armó el belén!*, de José Luis Sáenz de Heredia, amb l'inefable Paco Martínez Soria fent de capellà d'un barri rural en els moments del postconcili. Cal destacar el Nadal de *La gran familia* (1962), de Fernando Palacios. En Chencho es perd al mercat nadalenc quan s'escapa de la mà del seu avi (Pepe Isbert). El feliç retrobament va fer vessar rius de llàgrimes, almenys a la meva generació.

Entremig, el 1967, José María Forqué va dirigir *Un millón en la basura*, on un escombriaire municipal (José Luis López Vázquez) troba un milió de pessetes durant les festes de Nadal. Les il·lusions i els plans són un pretext perfecte per a les crítiques a una determinada manera de celebrar la festa.

Per reflexionar, esmentem *Felices Pascuas* (1954), de Juan Antonio Bardem. A una família, que viu en una precària situació econòmica, li toca un xai en una rifa. Ha de ser el dinar del Nadal, però és un drama quan l'han de

matar, atès que li han agafat afecte a l'animaló.

Però la gran pel·lícula espanyola que contrasta la doble moral que tantes persones practiquen —i que en festes com el Nadal es fa encara més palesa— és *Plácido* (1961), de Luis García Berlanga, amb Cassen i José Luis López Vázquez, filmada en part a Manresa i Sant Andreu de Palomar. Denuncia la hipocresia a través d'una campanya solidària, la utilització impúdica de la pobresa i les mancances d'una família que no en té ni per passar el Nadal.

Si en la pintura, i fins i tot en la música, el Nadal té una iconografia precisa, és en el cinema quan la temàtica esdevé inesgotable. Cada any arriben nous exemples, com *Bon Nadal (Joyeux Noël)*, del 2005, basada en un fet històric. Reflecteix la treva i la confraternització durant el Nadal del 1914 a les trinxeres de la Primera Guerra Mundial, entre soldats dels dos bàndols. Una lliçó que cal no oblidar i que mostra un veritable esperit nadalenc.

“Gràcies a tots, clients, col·laboradors, entitats socials... els que avui reconeixeu el nostre esforç. El vostre reconeixement ens compromet encara més, demà. Feliç i millor 2020.”

Joan Miquel Carmona Pou
CEO a Lunet Facility Services

"I com cada any, et convidem a ajudar els que més ho necessiten: col·labora amb nosaltres amb la Targeta Solidària per a Aliments de Càritas. Fes el teu donatiu, a partir de 1€, a www.caritas.barcelona/és/fes-un-donatiu/. Moltes gràcies."

En Facility Services,
posem tots els sentits

www.lunet.es · 902 010 977 · comercial@lunet.es

Vint anys de pessebrisme amb El Bou i la Mula

JORDI MONTLLÓ, ENRIC BENAVENT, TONI DORDA, ALBERT DRESAIRE I JOSEP MARIA FONT
Col·lectiu d'Opinió, Recerca i Difusió del Pessebre

Volem compartir que fa vint anys ens vam aplegar una colla d'amics amb un mateix interès: el pessebre. Vint anys de treball de formigueta, amb humilitat però amb decisió i empenya. No importa tant on som ara, que és només un puntet en el temps, sinó el camí recorregut i el que esperem continuar fent.

Ens vam fundar com a entitat el 4 de setembre del 1999 al monestir cistercenc de Santa Maria de Solius, apadrinats per fra Gilbert. El grup era una barreja de persones que ja portaven anys en associacions pessebristes locals i persones de perfils concrets que no hi tenien cap relació, com antropòlegs, educadors i artistes. El caràcter apòcrif dels personatges del bou i la mula —que vam escollir per al nom— era tota una declaració d'intencions, com a símbol d'obertura i diversificació.

Preteníem tractar el pessebrisme des d'una perspectiva polièdrica emfatitzant aspectes com l'antropològic, el patrimonial o el pedagògic, que quedaven una mica allunyats del que es feia en aquell moment. Ben pensat,

El Bou i la Mula no suposava cap innovació, sinó que érem els hereus d'una llarga tradició enaltida pels Ramon Violant i Simorra, Joan Amades, el pare Andreu de Palma, el pare Basili de Rubí o el mateix Josep Maria Garrut, que va ser soci de l'entitat.

Pensàvem que aquella tradició de la qual ens sentíem continuadors havia quedat una mica òrfena i calia revifar-la. La novetat era el format d'entitat, acostumats com s'estava que una entitat pessebrista era aquella que feia pessebres.

El Bou i la Mula vol ser una àgora d'intercanvi, de reflexió, però també de gaudi. Volíem crear un espai d'acollida i convidar a pensar, dialogar i gaudir dels pessebres a persones, institucions i entitats que no tinguessin el pessebre com a finalitat o com un objectiu. Calia obrir el debat i la participació, volíem situar el pessebre com a eix de diàleg social i intervenir en alguns fòrums des d'una perspectiva més antropològica de la qüestió.

En aquests vint anys destaquem alguns projectes: l'inventari de la col·lecció de figures de l'Associació

CAP D'ANY AL CENTRE LLEIDATÀ

Aquest any acabarem i començarem l'Any Nou al Centre Lleidatà, i ho volem compartir amb tu!

Preu del menú 58 euros per a tots els socis del Club+Amics

MENÚ

Punyetes de Nadal
Gall dindi al cava
Tronc de Nadal
Aigua, vi, cava i cafè
Raïm i cotilló

Per fer l'ingrés al compte de Catalunya Cristiana
ES 96 2100 3013 2022
0039 1741

Més informació i reserves al telèfon: **934 092 700**

Centre Lleidatà

Gran Via de les Corts Catalanes,
592, principal Ronda Universitat,
1, 1r - 08007 Barcelona

El Bou i la Mula vol ser una àgora d'intercanvi, de reflexió, però també de gaudi

de Pessebristes de Mataró i l'estudi de l'obra de Lluís Carratalà, per formar part de l'Inventari de Patrimoni Etnològic de Catalunya; «Els camins del pessebre: Can Gallemí 1971-Sant Mateu 2014.» La materialització del projecte es feia a través d'una monografia amb un documental incorporat i una exposició; la catalogació i la publicació online de l'Arxiu Catà sobre pessebrisme i dues tesis doctorals: *Simbolisme religiós a l'espai públic*.

El cas dels pessebres públics i les possibilitats d'innovació en el pessebrisme i La fira de Santa Llúcia de Barcelona: la primera fira de pessebres documentada (1786-2012).

Pel que fa a les publicacions, assenyalarem aquestes: *Els diorames del monestir de Solius. Visions actuals d'un pessebre* (2001), Lluís Carratalà, *escultor noucentista de pessebres* (2011), *Els camins del pessebre: Can Gallemí 1971-Sant Mateu 2014* (2014), *Fem el pessebre* (2003), *Les nostres figures de pessebre. Una mirada al pessebrisme a Catalunya* (2010) i *Nadal a cel obert. Les fires de pessebres a Barcelona* (2016).

Hem participat i hem organitzat jornades, congressos, taules rodones... S'han comissariat una desena d'exposicions, entre les quals destaca *Les santonniers a la Catalogne aujourd'hui*, dins del 58è Saló Internacional de Pessebristes d'Arles, a la Provença, durant el Nadal del 2015.

La Convenció de la UNESCO sobre patrimoni cultural immaterial, que Catalunya acolliria el 2006, era una oportunitat que se'ns brindava en la línia que la nostra entitat havia començat a treballar uns anys abans. No només per fer la sol·licitud d'entrar-hi o no, sinó perquè amb la seva definició situava el pessebrisme al mateix nivell que altres manifestacions de l'anomenada cultura popular.

Potser ara tot sembla més fàcil, però l'única manera de salvaguardar una manifestació com el pessebrisme és seguir treballant-hi, persistir i pensar que el pessebrisme no es troba només dins de les associacions sinó a les cases, a les famílies, a les escoles, a les places, a les fires, a tot arreu.

48ena. EDICIÓ

Agrupació
Pessebre
Vivent
de
Tona
Fundada 1972

TONA

PESSEBRE VIVENT

D'OSONA

L'ART D'UN POBLE

Representacions: 22, 25, 26 i 29 de desembre de 2019
1, 6, i 12 de gener de 2020

A partir de les 6h de la tarda. Última representació a les 8h, a la Falda del Castell de Tona

Informació: 938124304, 938124286, 938124373 www.pessebre-vivent-osona.cat

LES NOVEL·LES DE FRANCES HARDINGE,

inquietants i fantàstiques
al mateix temps

EDM
RECOMANADA
+14

12,90€

PREMI COSTA 2019
AL MILLOR LLIBRE DE CANY
PREMI FESTIVAL ELSIUS 232
A LA MILLOR NOVEL·LA
TRADUÏDA EL 2019

PREMI LLIBRTER 2019
AL MILLOR LLIBRE
INFANTIL I JUVENIL
D'ALTRES LITERATURES

PREMI CHILDREN OF
THE NIGHT 2017
DE THE ORIOLE
SOCIETY

Segueix-nos a:

#EditorialBambú

**bam
bú**
EDITORIAL

Per tornar a la Lluna, la NASA farà servir l'Space Launch System, el coet més potent que s'hagi construït mai.

ACTUALITATS CIENTÍFIQUES

La NASA vol tornar a la Lluna el 2024, i amb una dona a l'expedició

FRANCESC NICOLAU
Professor emèrit de la Facultat de Filosofia de Catalunya

El 20 de juliol passat es compliren 50 anys de l'arribada d'Armstrong sobre la Lluna, tot pronunciant aquella frase que es feu famosa: «Una petita passa per a un home, un gran pas per a la humanitat.» A continuació, el company Aldrin també feia una passa igual, mentre Collins es quedava a la nau. Després seguien amb èxit cinc allunatges més. Cada vegada eren tres els astronautes que feien el viatge, però només dos posaven els peus a la Lluna; el tercer els esperava a la nau per retornar a la Terra. O sigui que fins ara només 12 humans han trepitjat el sòl lunar. Tots homes. «I si ara hi anés també alguna dona?», es diuen els de la NASA.

Això ho han dit perquè ja tenen un projecte per al 2024. Després d'aquella proesa americana cap altre país no s'ha atrevit a enviar gent a la Lluna. Sondes robòtiques, sí (per exemple, la Xina n'hi va enviar una per observar-ne la cara oculta), però cap més astronauta hi ha anat des del 1972 quan hi anaren els últims americans que ho feren. Com que el viatge és molt costós, la NASA no s'afanyava per tornar a fer expedicions lunars. Hi havia un embrió de projecte per al 2028, però el president Trump ha proclamat que els americans tornaran a la Lluna cap al 2024, com a preludi d'un viatge a Mart, i ha dit que millorarà el pressu-

post per poder dur-ho a terme. I, és clar, la cosa s'ha començat a tirar endavant. I amb un afegit: que hi vagi també una dona. El projecte s'ha anomenat Àrtemis, que és el nom de la deessa germana d'Apol·ló (nom que prengué el projecte de les primeres expedicions lunars). Ja veurem si la cosa va endavant. Es farà ús del nou coet Space Launch System, que serà el més potent de tots els que s'han fet servir fins ara. Cal col·locar una espècie de casa a la Lluna per poder estar-s'hi uns dies.

Cal afegir ara que també comptaran amb l'ajuda de Jeff Bezos, l'amo d'Amazon i l'home més ric del planeta, el qual es presta a ajudar com calgui. És un entusiasta del projecte i ja ha presentat la nau espacial feta construir per ell, que anomena Blue Moon i que té la mida d'una caseta amb 4 potes, per portar a la Lluna els vehicles que s'hi volen portar, a part, és clar, de la nau que es farà càrrec dels astronautes. Sembla que la cosa va endavant. Ja ho sentirem a dir.

Però el que nosaltres hi direm és que l'enorme despesa d'uns quants milers de milions de dòlars que això implica és massa per a l'objectiu que es pretén. Amb les necessitats que hi ha al món una quantitat de diners així crec que hem de dir que no està justificada.

25
anys

Ràdio Estel

espai de trobada, participació i diàleg

Programació especial per Nadal

dimarts 24 de desembre:

20 h Lo misteri de Nadal

21 h El Messies de Händel

22.30 h El poema de Nadal

23.30 h Missa del Gall des de Montserrat

dimecres 25 de desembre, Nadal:

7.30 h L'Orgue de Montserrat

8.30 h Laudes des de Montserrat

9.30 h Especial Escolania

11 h Missa de Nadal

18 h Vespres des de Montserrat

19 h El Pessebre de Pau Casals

21 h Clàssics de Nadal amb Marina Rossell

22 h Nadales al món

23 h Nadal flamenc

dijous 26 de desembre, St. Esteve:

7.45 h Laudes des de Montserrat

18.45 h Vespres des de Montserrat

19.30 h Òpera Lull

*Bon
Nadal*

Barcelona, 106.6 / Tarragona, 100.6 / Girona, 103.4 / Lleida, 91.5 / Catalunya Central, 93.7 / Vic, 98.4
Tortosa, 90.1 / El Garraf, 96.8 / La Cerdanya, 104.4 / La Seu d'Urgell, 105.0 / Andorra, 107.5

Available on the
App Store

Get it on
Google play

**FRA VALENTÍ SERRA
DE MANRESA**

Arxiver dels Caputxins

El teix és una planta antiquíssima, és l'arbre natiu més vell d'Europa i podríem afirmar que és una mena de fòssil vivent... De fet, s'han trobat teixos fossilitzats del període terciari. El teix (l'lat., *Taxus baccata*; cast., *tejo*) és un arbre de creixement molt lent i segurament és la planta que viu més anys. Hi ha teixos que tenen mil cinc-cents anys i, àdhuc, el professor Fred Hageneder (que és un estudiós del teix de prestigi internacional) n'ha localitzat a Escòcia i a Astúries que en podrien tenir cap a dos mil anys; d'ací que el teix sigui des de temps ancestrals un símbol molt expressiu de la immortalitat —pel verd perenne de les seves fulles i perquè reneix de si mateix sense parar— i que, per aquesta raó, hom en trobi de plantats als cementiris d'Europa ja des de l'època dels celtas.

El teix és un arbre que no viu en boscos sinó que creix isoladament en terrenys frescos i ombrívols. La seva fusta —dura, elàstica i molt resistent— és particularment apreciada pels ebenistes i pels escultors. Els antics frares el descriviren així: «Árbol siempre verde, semejante al abeto, con hojas menos tiesas y amargas que miran a dos haces y un nervio que corre a lo largo de cada uno. Crían unas bayas boquiabiertas por arriba y un grano encarnado, dentro, menor que el de la pimienta. El fruto del tejo y su sombra pasan por muy perjudiciales» (T. A., *Propiedades de las plantas*, s. f.; *Huerto Medicinal*, 191). Aquests aspectes tòxics del teix ja foren posats en relleu pel savi naturalista Plini (anys 23-79) en la seva cèlebre *Historia naturalis* i, per això, l'any 1611 Sebastián de Covarrubias indicà que el terme «tòxic» segurament vindria de «taxus»: «*Latine dicitur taxus, de aquí se dijo tóxico o tósigo, el veneno*» (cf. *Tesoro de la len-*

gua, Madrid 1611). La fulla del teix és, certament, molt tòxica de manera que ingerir-ne una lliura —uns quatre-cents grams— ja pot provocar la mort d'un animal de la mida d'un cavall car la *taxina* paralitza el cor. De fet, el nom, *Taxus*, en llatí també significa «llança» car amb la fusta del teix es fabricaven els *taxus* (llances), un instrument bèl·lic fet amb la fusta tòxica del teix. També de les branques se'n feien els arcs i les fletxes enverinades. Alguns diuen que durant l'època romana i durant l'edat mitjana la fabricació de llances, arcs i fletxes per a ús militar despoblà Europa de teixos...

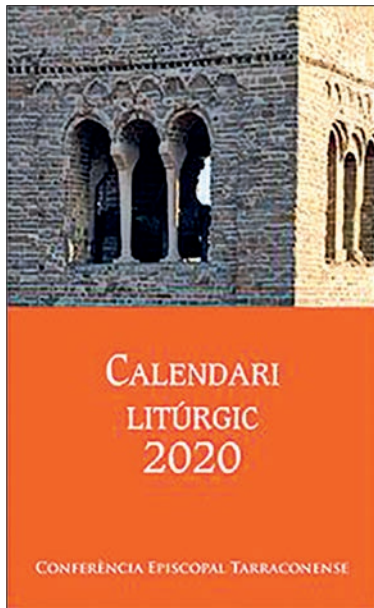
El teix floreix a finals d'hivern i, sobretot, en els primers dies de la primavera, el seu fruit —carnós i amb una sola sement al mig— madura a finals d'estiu o bé en començar la tardor. La llavor, d'un vermell molt intens, és un potent i verinós narcòtic, però la pell de la baia que envolta la sement és mengívola i d'un alt valor nutritiu i, alhora, gaudeix de particulars propietats anticancerígenes, car el *taxol* és molt beneficiós per combatre el càncer, especialment el de pulmó. Santa Hildegarda (†1179), doctora de l'Església i experta en herbes remeieres, escriví que la fusta del teix és molt beneficiosa per a l'organisme, especialment per fer-ne bàculs per anar de camí i aquesta fusta, una volta cremada, si se n'inhala el fum de teix va molt bé per guarir la sinusitis (cf. *S. Hildegardis abbatissae Opera omnia*, Parisiis 1882, *De arboribus*, cols. 1237-1238: «*De Ybenbaum, Taxus: eum in manibus suis portat ligno baculum bonum et utile est illi ad prosperitatem et sanitatem corporis sui*»). A l'article vinent us parlaré, si a Déu plau, de l'evol i les seves particularitats.

Imaz

TRADICIONS REMEIERES

El teix i la taxina

Calendari litúrgic 2020
CPL, 2019, 168 pàg.

Per encàrrec dels bisbes de Catalunya, novament teniu a l'abast el calendari litúrgic propi de les diòcesis catalanes, amb tots els elements necessaris per celebrar cada dia l'Eucaristia i la Litúrgia de les Hores, incloent-hi els propis de cadascuna de les diòcesis.

M. VICTORIA TRIVIÑO, osc
El abrazo del Serafín
Desclée De Brouwer, 2019, 206 pàg.

En poques pàgines podem accedir a dos-cents anys de místiques. Com a clarissa, l'autora ha interioritzat i ha fet seu el missatge de les dones medievals sàvies i, amb la seva *intelligentia*, ens ajuda a llegir entre les experiències passades espurnes que marquen el camí del nostre futur. També ens demostra que la bellesa no està renyida amb la lucidesa.

Llibres més
venuts el mes
de novembre

+claret

JOSEP F. MÀRIA I SERRANO

*Signes d'una presència
Mística diària
Claret*

01

PAPA FRANCESC

*El Parenostre
Catequesis del papa Francesc
CPL*

02

**MONTSERRAT SERRA I FORT
(comentaris)**

Yoga-Sūtra de Patañjali

03

MARTINA ESCODA (text)
MONTSE FRANSOY (dibuixos)
El gat Llampec i el tió
Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2019, 32 pàg.

El Llampec és un gat molt juganer i blanc com la neu. Quan arriba l'hivern no té fred i s'ho passa molt bé jugant a l'aire lliure amb els seus amics. Un dia, el seu trineu ensopega amb un tronc molt especial.

BEATRICE ALEMAGNA
Les coses que se'n van
Combel, 2019, 40 pàg.

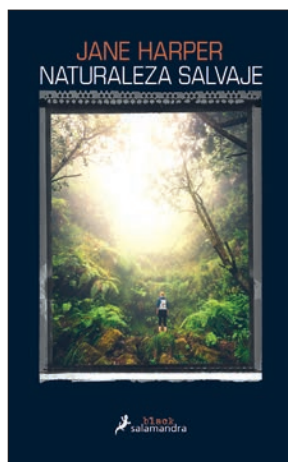
A la vida hi ha moltes coses que se'n van, que es transformen, que passen. Totes menys una. Un àlbum il·lustrat que ens parla amb molta sensibilitat dels canvis vitals i del pas del temps. Per reforçar el missatge, en cada escena hi ha una pàgina de paper vegetal que ens convida a veure'n la transformació. A partir de 5 anys.

**BEATA I MALENA ERNMAN
GRETA I SVANTE THUNBERG**

Se'ns crema la casa
Columna, 2019, 334 pàg.

La Malena Ernman és una cantant d'òpera. En aquestes memòries, escrites amb el seu marit i les dues filles, narra la història de la família des que va començar la seva crisi personal, quan van aparèixer els primers símptomes de les síndromes d'Asperger amb què han diagnosticat la Greta i la Beata. Tots quatre són activistes en contra del canvi climàtic.

JANE HARPER

Naturaleza salvaje
Ediciones Salamandra, 2019,
396 pàg.

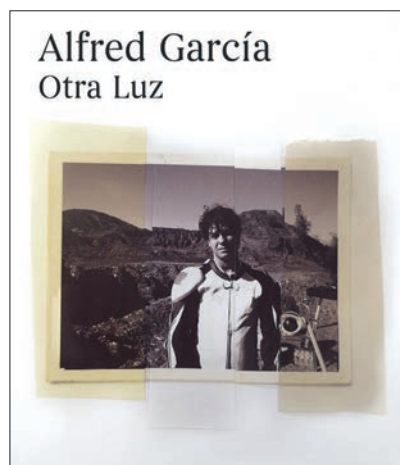
Alice Russell i quatre companyes de feina participen en una activitat per a executius a la zona boscosa de Giralang Ranges, a l'est de Melbourne. Els directius de l'empresa amb aquesta acció pretenen fomentar l'esperit d'equip. Malgrat això, tot es torça quan l'Alice desapareix.

MICHELLE MARLY

*Mademoiselle Coco
y la pasión por el número 5*
Maeva, 2019, 351 pàg.

París, 1919. La ciutat s'ha rendit als dissenys de Gabrielle Coco Chanel, coneguda per defugir les convencions en qüestions d'estil i també en l'amor. Però quan el seu estimat Boy Capel mor en un accident automobilístic, ella s'enfonsa. Només la idea de crear un perfum únic que immortalitzi el seu amor aconseguirà treure-la d'un estat de profunda tristesa.

ALFRED GARCÍA

Otra Luz
Alfaguara, 2019, 154 pàg.

Aquest conjunt de poemes, cançons i fotografies d'Alfred García és el quadern de bitàcola de la seva última gira i d'algunes impressions que va tenir a partir de la seva participació a Operación Triunfo i Eurovisió, i de la creació del seu disc 1016.

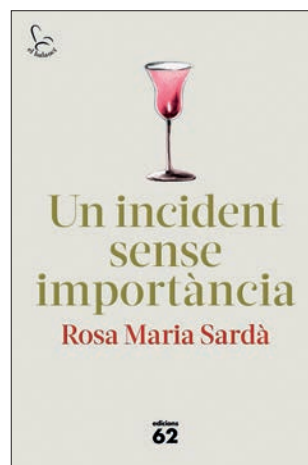
Els textos i fotografies ens permeten conèixer el seu món íntimament.

ELISA FERRER

Temporada de avispa
Tusquets Editores, 2019, 231 pàg.

Acomiadada de la revista on treballa a causa de les retallades, la Nuria s'ha d'enfrontar a algunes de les obsessions que van marcar la seva infantesa. Una trucada misteriosa ho desencadena tot. El seu pare veritable, del qual ella i el seu germà Raúl en van perdre el rastre fa anys, ha reaparegut. I és a l'UCI. Obra guardonada amb el XV Premi Tusquets Editores de Novela 2019.

ROSA MARIA SARDÀ

Un incident sense importància
Edicions 62, 2019, 107 pàg.

Amb un estil directe i viu, des de la nostàlgia i la ironia, Rosa M. Sardà recrea un món perdut, el de les vivències i les persones que enyorem amb el pas del temps. Un sac ple de records amb catàstrofes, incidents, vacances, bodes i defuncions. Uns records que ella transforma en bocins de vida.

CRÍTICA TEATRAL

ANDREU SOTORRA
andreu.sotorra@gmail.com

Entre l'amnèsia i la tendresa

De *Tot esperant Godot* / *En attendant Godot* a només *Esperant Godot*. I de l'Empordanet a l'Empordabrut. Un terra sorrenc, una pedra immensa que fa de llit, un arbre que treu fulles d'un dia per l'altre i la llum de la nit a cop de teló clàssic amb una lluna plena que ho envaeix tot. Un paisatge tan planià que l'anomenen fins i tot Empordanet. I tan poc net que Estragó en diu Empordabrut. Deia Samuel Beckett (Dublín, 1906 - París, 1989) que entre 1948 i 1949 va escriure aquesta obra simplement perquè necessitava airejar-se després de la complexa narrativa d'*Eleutheria*. No oblidem també que només feia tres o quatre anys de l'horror nazi. Per tant, les raons per airejar-se eren moltes. I per conrear l'absurd, també.

Beckett no va publicar i estrenar *En attendant Godot* fins al 1953. I mal-

grat que el que havia dit d'airejar-se potser només va ser una *boutade*, tothom ho va aprofitar per fer elucubracions filosòfiques i intel·lectuals. I encara en fan. Per això l'invisible i desconegut Godot es mereix que no se'n faci ni una més.

Josep Pedrals ha elaborat una nova traducció. Tant ell com el director Ferran Utzet han il·luminat el quadre. Com que estem en temps de pessebres, diguem que han fet un «diorama» i hi han posat a dins els personatges de Beckett durant la trama de dues hores.

A més, traductor i director s'han permès alguna llicència, amb bon humor, i han intentat alleugerir l'excés de transcendència que té l'obra per entrar en un registre subtil de *clown*, cosa que als dos principals protagonistes, Nao Albet (Estragó) i Pol López (Vladimir) els va com anell al dit. Per cert, per als amics, Gogó i Didí. Tots dos doten els seus personatges d'un aire nou. Es mouen entre l'amnèsia i la tendresa. Provoquen somriures. Provoquen rialles. Provoquen inquietud. I malgrat que tothom sap que Godot no vindrà mai, aconseguen fer creure que l'esperança és l'últim que es perd i que en qualsevol moment potser apareixerà per un cantó o altre del diorama. Però només ho fa un infant, que sí que coneix Godot. I també sap, des de la innocència, que allò que es desitja molt fort, com els Reis, per exemple, al final sempre s'acaba fent realitat.

© Kiku Piñol

Els actors Nao Albet i Pol López són Estragó i Vladimir que continuen esperant Godot a la Sala Beckett.

«**ESPERANT GODOT**»,
de Samuel Beckett
TRADUCCIÓ: Josep Pedrals
INTÈRPRETS: Nao Albet, Aitor Galisteo-Rocher, Blai Juanet, Pol López i els nens Martí Moreno i Eric Seijo
DIRECCIÓ: Ferran Utzet
Sala Beckett, Barcelona.
Fins al 4 de gener

AMB BON HUMOR

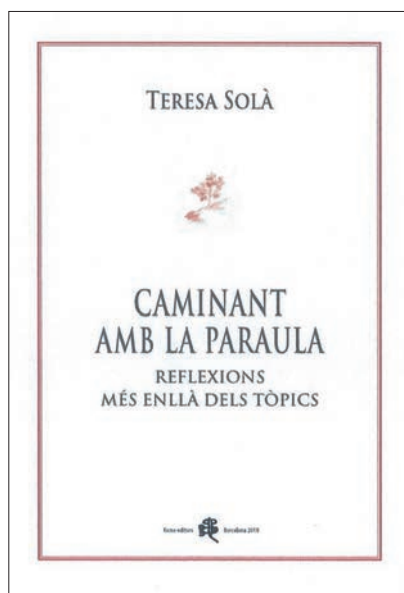
CRÍTICA LITERÀRIA

FRA VALENTÍ SERRA DE MANRESA

Caputxí

Textos bíblicos amarats de bellesa

TERESA SOLÀ

Caminant amb la Paraula
Reflexions més enllà dels tòpics
 Kame Editors, 2019, 158 pàg.

La doctora Teresa Solà és ben coneguda dels lectors de *Catalunya Cristiana* per les seves col·laboracions, particularment amb articles sobre temes bíblics i filosòfics, la seva especialitat. Amb aquest llibre que avui presentem, l'autora reflexiona sobre un conjunt de textos de la Sagrada Escripura, triats amb gran encert, i que són el fruit de la religiositat i de la saviesa del poble d'Israel que —en els temps convulsos que vivim—, poden afavorir una espiritualitat, assenyada i equilibrada, amb l'ajut de la bellesa i la bondat de la Paraula divina.

Teresa Solà ens convida a copsar els tombants literaris, poètics i narratius del text bíblic ja que, tal com ella mateixa afirma en els mots introductoris: «L'Escripura és un jardí de símbols a través dels quals s'expressen les més profundes veritats» (p. 9); així —com indica el Dr. Ignasi Roviró en el pròleg— la Dra. Solà sap abordar, amb pregonesa, «l'arrel dels problemes més urgents de la nostra actualitat tot dialogant i rellegant els vells textos bíblics, amarats de bellesa i de coneixement profund de l'ànima humana» (pàg. 11). En efecte, al llarg del llibre l'autora ens guia en una relectura molt novadora de l'Eclesiastès (cf. p. 17-29: «Qohèlet, un llibre per repensar la fe»); del llibre de Job (cf. pp. 33-49: «Job, el rumor infinit dels qui sofreixen»); del llibre de Rut (cf. p. 53-79: «Rut, un relat fascinant de fe i humanitat») i, finalment, desenvolupa la doble temàtica «Humanitat i història a l'Antic Testament» (cf. p. 89-126) i «Humanitat i història en el Nou Testament» (cf. p. 129-144) on hi percebem, de manera ben fructuosa, el mestratge del savi escriptorista dels caputxins, P. Frederic Raurell.

L'obra es completa amb un índex de noms i està bellament il·lustrada amb pintures del biblista —i gran artista— fra Venanzio Agostino Reali (1931-1994) framenor caputxí, que al llarg de la seva vida religiosa experimentà la Bíblia, també, com «un llibre artístic» on les criatures lloen al seu Creador. Una felicitació, ben de cor, a la Dra. Teresa Solà per aquesta suggeridora i valuosa aportació a l'espiritualitat bíblica escrita en la nostra llengua, i que ens pot ajudar a «posar en pràctica la Paraula», tal com suggereix l'apòstol sant Jaume qui, arran de la seva obra evangelitzadora, obrí amb el temps, a Europa, un camí de comunió i fraternitat, anomenat «Ruta Jacobea» o el camí de Sant Jaume.

RAUXA

Assís (i II)

La bellesa fastuosa provoca una admiració fàcil, però només la bellesa senzilla i nua subjuga i desarma el cor de l'home. A Assís aquest despullament és tan pur i inesperat que arriba a torbar el pelegrí. S'adona que ja no es pot agafar a res, tret de a les pedres despullades col·locades pel mateix sant Francesc. Comprèn llavors que aquell home de Déu només va començar a ser realment sant Francesc quan va fer la bogeria de despullar-se davant de tothom, i que ho va coronar quan va tenir la pensada pròpia d'un infant de fer un humil pessebre la Nit de Nadal.

El cristianisme és cosa de pobres i de bojos. És una temptació massa humana creure en déus que quan es manifesten ho fan d'una manera tan evident i incontestable que enlluernen a tothom, fins i tot contra la pròpia voluntat personal. Però la bogeria del cristianisme és creure en un Déu que quan es manifesta ho fa assumint com a seva la nostra misèria humana. Hi ha déus imaginaris que es permeten la condescendència de visitar la humanitat sense tocar-la per no embrutar-se, però el nostre és l'únic Déu veritable, perquè s'abaixa, s'enfanga, es fa realment un de nosaltres i es deixa matar per aquells que ve a salvar. La grandesa del nostre Déu és la seva petitesa, la seva omnipotència és la seva feblesa, el seu amor salvador és la nostra llibertat de rebutjar-lo. Avui la rica pobresa de Betlem i d'Assís es torna a fer present entre nosaltres per oferir-nos la vida veritable.

EDUARD BRUFAU

Agenda

Nadal

CORAL SANT SADURNÍ

El **dissabte 21 de desembre**, a les 20.30, concert conjunt amb la coral de Sant Cugat del Club Muntanyenc al monestir de Sant Cugat del Vallès amb la *Missa n. 2 en sol major* (Schubert) i *Cantata d'Advent n. 61* (Bach); el **dimecres 25**, a les 19.30, el mateix repertori més nadales a l'església de Sant Sadurní d'Anoia.

ESGLÉSIA DE SANT GAIETÀ

El **diumenge 22 de desembre**, a les 18.00, concert solidari del Cor de la Capella Francesa de Barcelona (música tradicional mexicana i nadales), c/ Consell de Cent, 293 – Barcelona.

BASÍLICA DE LA CONCEPCIÓ

Durant les festes de Nadal al claustre de la Concepció (c/ Llúria, 70 – Barcelona) s'instal·la un pessebre monumental. El **dimarts 24 de desembre**, a les 19.00, escenes del pessebre representades per nens; a les 19.15, Missa del Pollet; a les 24.00, Missa del Gall amb la coral Veus Concepció. Vespres solemnes a totes les solemnitats a les 19.00.

SANT PERE DE LES PUEL·LES

El **dimarts 24 de desembre**, a les 19.00, vespres; a les 22.00, matines i eucaristia; el **dimecres 25**, a les 10.30, laudes i eucaristia; a les 19.30, vespres al monestir de Sant Pere de les Puel·les (c/ Anglès, 55 – Barcelona).

PARRÒQUIA DE SANT FRANCESC D'ASSÍS

El **dimarts 24 de desembre**, a les 24.00, Missa del Gall; el **divendres 27**, a les 20.30, trobada de pregària (c/ Ramón Turró, 130 – Barcelona).

PARRÒQUIA DEL PATRIARCA ABRAHAM

El **dimarts 24 de desembre**, a les 20.00, Missa del Pollet; el **dissabte 28**, a les 19.00, cant de la Sibilla (c/ Jaume Vicens i Vives, 6 – Barcelona).

CATEDRAL DE TERRASSA

El **dimarts 24 de desembre**, a les 24.00, Missa del Gall; el **dimecres 25**, a les 12.00, solemnitat de Nadal; el **diumenge 29**, a les 12.00, missa de la Sagrada Família. El bisbe Saiz presideix les celebracions.

CARILLÓ

El **dijous 26 de desembre**, a les 12.00,

concert de Sant Esteve al carilló del Palau de la Generalitat. Reserves: tel. 012.

NADAL A LLEIDA

El **divendres 27 de desembre**, a les 19.00, a la capella del Peu del Romeu de Lleida, recital de música tradicional nadalenca amb l'Aula de Sons de Lleida; el **dissabte 28**, a les 11.00, visita temàtica *El Misteri de Nadal al Museu de Lleida*, amb Esther Balasch.

Barcelona

JORNADA PER LA VIDA

El **dissabte 28 de desembre**, festa dels Sants Innocents, a les 11.00, missa i acte a favor de la vida al Museu de la Vida (parròquia Mare de Déu de la Medalla Miraculosa, c/ Consell de Cent, 112 – Barcelona).

CRISTIANISME I JUSTÍCIA

Els **dimarts del 14 de gener al 4 de febrer**, a les 19.00, seminari *Com parlar de Déu als joves i allunyats?*, amb Carme Molist (www.cristianismeijusticia.net).

TÍTOL PROPI DE LA UNIVERSITAT RAMON LLULL

Els **dimarts de gener a juny**, a les 16.00, curs *Expert universitari en acompanyament al procés de malaltia* (20 ECTS) a la Facultat de Filosofia de Catalunya. Informació: <https://bit.ly/2OKIMra>.

CAMPUS BALMESIANA

Els **dimarts del 18 de febrer al 2 de juny**, a les 19.00, curs *Suma de Teologia: creació del home* (Enrique Martínez). Informació: tel. 933 026 840.

Terrassa

EXERCICIS

Del **divendres 27 de desembre al di lluns 30**, exercicis espirituals a la casa Mare de Déu de Montserrat de Caldes de Montbui (tel. 938 654 496).

CENTRE CULTURAL MARATA

El **diumenge 29 de desembre**, a les 10.00, música de cambra amb flauta travessera (Claudi Arimany, Mariano Bas i Eduard Sánchez), violoncel (Marc Renau) i clavicèmbal (Jordi Ribell) a la parròquia de Santa Coloma de Marata – les Franqueses del Vallès.

Vic

COVA DE MANRESA

Del **diumenge 19 de gener al dissabte 21 de març**, reciclatge en teologia i espiritualitat (cmarcet@jesuites.net).

Catalunya Cristiana

SUBSCRIPCIONS ANUALS EN CATALÀ O CASTELLÀ

Catalunya, resta de l'Estat espanyol i Andorra: 145 €

Gibraltar i Portugal: 145 €

Resta d'Europa: 222,99 €

Amèrica i Àfrica: 254,19 €

Àsia i Oceania: 325,43 €

Membre de l'APPEC

Associació de Publicacions

Periòdiques en Català

El setmanari rep l'ajut de la Generalitat de Catalunya

www.catalunyacristiana.cat

 /catalunyacristiana

 @catcrist

 catalunya_cristiana

Director: Mn. Jaume Aymar i Ragolta

Redactors: *Eduard Brufau, Miquel Àngel Codina, Macià Grau, Rosa M. Jané, Carme Munté, Joan Andreu Parra, Rosa Peraire*
Lingüista: *Montserrat Pibernat*

Col·laboradors d'aquesta setmana: *Pilarín Bayés, Enric Benavent, Lucía Caram, Agustí Codinach, Toni Dorda, Albert Dresaire, Josep M. Font, Antonio Gil, Joan Guiteras, Joan A. Mateo, Javier Molina, Victòria Molins, Glòria Monés, Jordi Montlló, Xavier Morlans, Francesc Nicolau, Joan Pallarès-Personat, Quique, Ignasi Ricart, Josep Rius-Camps, Lluís Serra, Leticia Soberón, Mercè Solé, Andreu Sotorra, Sebastià Taltavull, Joan Maria Vernet, P-J Ynaraja*

Redacció, administració, publicitat i promoció:

C/ Comtes de Bell-lloc, 67-69 - 08014 BARCELONA

Tel. 934 092 810, Fax 934 092 775

a/e: redaccio@catalunyacristiana.cat (Redacció)

a/e: administracio@catalunyacristiana.cat (Administració i subscripcions)

a/e: publicitat@catalunyacristiana.cat (Publicitat)

Fundadors: Mn. Joan E. Jarque i Mn. Francesc Malgosa

Edita: *Fundació Catalunya Cristiana per a l'evangelització i la cultura*

Administració: *Isabel Giral (comptabilitat), Janet Duatis (subscripcions)*

Autoedició i compaginació: *Carlos Aguado*

Impressió: *Impressions Intercomarcals, SA Ctra. C-1.411, Km 34. Polígon industrial El Cementiri.*

Tel. 938 788 403. Fax 938 788 212 - 08272 SANT FRUITÓS DE BAGES - DLB 14.387/79

CARME MUNTÉ

Joves de la Plataforma d'Educació Social (PES) Salesians Sant Jordi de Girona i el seu equip d'educadors, amb la col·laboració del Güell Espai Jove, han creat el videoclip *Tot ho podem canviar*, disponible a Youtube. Aquesta iniciativa a ritme de hip-hop s'emmarca en el projecte socioeducatiu Neu, de sensibilització sobre la diversitat i la realitat intercultural. Glòria Espinasa Rovira és educadora social i directora del PES de Girona.

Com sorgeix la iniciativa del videoclip?

En les primeres assemblees el grup de joves es va mostrar molt motivat i va creure que un dels mitjans més oportuns per arribar a la gent era crear un tema de hip-hop. Entenen el hip-hop com una eina reivindicativa que al llarg de la seva història ha servit per criticar tot allò que no ens agrada de la societat i del sistema.

Com valora que els mateixos joves siguin protagonistes de la denúncia?

Tenint en compte els prejudicis i les pors que existeixen a la nostra societat, els joves van creure oportú implicar-se d'una forma activa per tal de donar veu als seus pensaments. Amb la cançó de hip-hop pretenen arribar al màxim de persones i d'aquesta manera fer un treball de sensibilització i conscienciació. La gran importància de l'acció és que els participants del Projecte Neu poden ser referents per a altres joves i esdevenir agents transformadors.

És important fer servir els seus propis llenguatges?

Els joves s'han d'expressar de la manera com se sentin més còmodes. Van escollir el hip-hop i nosaltres ho vam potenciar buscant els recursos necessaris per arribar a l'objectiu final. D'altra banda, el grup va creure que un aspecte molt positiu de la cançó era la diversitat d'idiomes que s'han utilitzat, cosa que representa la riquesa cultural

Glòria Espinasa, directora de la Plataforma d'Educació Social Salesians Sant Jordi de Girona

Glòria Espinasa, al mig, amb els altres membres de l'equip educatiu: Sònia Laforet i Sergi Bueno.

«Els joves poden esdevenir agents transformadors a ritme de hip-hop»

existent als nostres barris de Girona.

Aquest projecte és el punt de partida d'una feina més a llarg termini?

Aquest projecte l'hem encetat conjuntament amb les PES de Lleida, Mataró i Sant Boi de Llobregat i, actualment, estem compartint i creant materials i recursos per continuar desenvolupant-lo. En el cas nostre de Girona, la creació d'aquest videoclip ha estat el gran objectiu d'aquest any i ens servirà per difondre el Projecte Neu a di-

ferents centres educatius, a les administracions, a les xarxes socials... Així mateix, els joves ja estan pensant en la continuïtat del projecte de cara a l'any vinent, ampliant el ventall d'eines educatives sense oblidar la línia essencial del projecte. Són els mateixos joves els que decidiran com voldran encaminar i elaborar la proposta que es decideixi. L'equip educatiu els acompanya. El que podem avançar és que estarà relacionat amb un contingut audiovisual que de ben segur ens farà reflexionar a tots i totes.

Encara que no hi creguis...

Tots tenim

un àngel

*Especialment
per Nadal*

CONVERTEIX-TE EN UN ÀNGEL

COLLABORA A WWW.CARITASCATALUNYA.CAT O AL 900 701 074

Caritas